

Farmasiliv

Medlemsblad for Farmasiforbundet

05
17

20

Wenche Haakedal

Farmasi for helsesekretærer

FarmaPro fases ut
Apotekbransjen investerer over fire hundre millioner kroner i et nytt bransjesystem.

10

E-resept fra nettapotek øker
Legemiddelverket har i år gjennomført tilsyn ved de tre nettapotek.

16

Kurskalender for 2018
Parat tilbyr en rekke kurs gjennom hele 2018.

28

SAVNET OSS?

RHINOX NESEDRAPER ER TILBAKE!

Kjøpes på
apotek

Rhinox® er et reseptfritt legemiddel som inneholder oksymetazolinhydroklorid og brukes mot tett nese ved forkjølelse. 0,25mg/ml skal ikke brukes i mer en 5 sammenhengende dager (barn 2-10 år). 0,5 mg/ml skal ikke brukes i mer en 10 dager sammenhengende (voksne og barn over 10 år). Skal bare brukes til barn under to år etter avtale med lege, apotek eller helsesøster. Les pakningsvedlegget nøye før bruk.

- 3 Forbundslederen har ordet
- 6 Småstoff
- 10 FarmaPro fases ut
- 16 E-resept fra nettapotek øker
- 14 Skjebneuker for AFP i privat sektor
- 20 Statens pensjonskasse 100 år
- 22 Et ja-menneske entrer scenen
- 26 Øre for språk, hjerte for mennesker

- 28 Kurskalender for 2018
- 32 Dyrekjær skadedyrbekjemper
- 36 Parat informerer
- 38 Spørsmål fra medlemmer
- 40 Kryssord, sudoku, anagram og på kryss og tvers
- 42 Leder i Parat
- 43 Hjelp når du trenger det

FarmaPro fases ut

Ny, felles bransjeløsning tar form og apotekbransjen investerer over fire hundre millioner kroner i et helt nytt bransjesystem

10

E-resept fra nettapotek øker

Nordmenn kjøper i stadig større grad reseptmedisiner fra nettet. Legemiddelverket følger nøye med og har i år gjennomført tilsyn ved de tre nettapotekene som ekspederer e-resepter via nettapotek.

16

22

Et ja-menneske

Wenche Haakedal var ikke vanskelig å overtale da Irene Hope tilbød henne jobb som kursleder på en av Norges største helsekongresser.

28

Parat tilbyr en rekke kurs gjennom hele 2018. I tillegg til kursoversikt finner du også datoer for andre store arrangementer i kalenderen.

20

Statens pensjonskasse 100 år

I stedet for en tradisjonell bursdagsfeiring valgte Statens pensjonskasse å gi et pensjonskurs til de yrkesaktive medlemmene i bursdagsgave.

La oss stikke

- Da kommer et lite stikk. Går det bra?
- Det er ikke akkurat behagelig, men det går greit.

Denne dialogen utspilte seg forleden på legekantoret hos Parats bedriftshelsetjeneste. Jeg hadde troppet opp for å få influensavaksine, som vi alltid får tilbud om på denne tiden av året. Selve stikket var unnagjort på få sekunder, det eneste jeg synes var litt kjedelig, var å fylle ut egenerklæringskjemaet, og deretter vente i 20 minutter på venterommet etter at sprøyta var satt. «For sikkerhets skyld, i tilfelle reaksjoner», var begrunnelsen.

Jeg er vaksinetilhenger. Vaksiner er et fantastisk verktøy for å redusere spredning av sykdommer, sykdommer som i en del tilfeller kan være dødelige. Millioner av menneskeliv kunne vært spart hvert år, hvis bare flere hadde blitt vaksinert. Vi er på rett vei, med hjelp fra blant annet Norge og styrtrike Bill Gates, går det framover med vaksineringen i verden.

I Norge er vi så heldige at vi stort sett har alt av nødvendige vaksiner tilgjengelig, og hvis vi ser bort fra kunnskapsløse kverulanter av noen vaksinemotstandere som nekter å vaksinere barna sine og dermed utsetter andre barn for fare, får de fleste i Norge de vaksinene vi trenger for å unngå farlige sykdommer.

Men det finnes fortsatt rom for forbedringer. For hvorfor må jeg ta meg bryet med å oppsøke et legekantor når jeg kunne fått tjenesten på mitt nærmeste apotek? Vaksine er en enkel tjeneste som autorisert helsepersonell på apotek kunne gjort. De gjør det i Frankrike, Danmark, Canada, USA, Portugal, Irland og Australia, og nå er det endelig forsøk også i gang her i Norge.

Vetle

Farmasiliv

ISSN: 1891-6864
ISSN: 2464-1618 (online)

Utgis av:
Farmasiforbundet i Parat

Ansvarlig redaktør: Trygve Bergsland
Mobil: 905 85 639
E-post: trygve.bergsland@parat.com

Farmasiforbundet,
Lakkegata 23
Postboks 9029 Grønland
0133 OSLO

Leder: Irene Hope
Mobil: 958 00 766
E-post: irene.hope@parat.com

www.farmasiforbundet.no
www.parat.com

Forsidefoto: Vetle Daler.
Avbildet: Wenche Haakedal.

Besøksadresse: Lakkegata 23
Telefon: 21 01 36 00
Teleaks: 21 01 38 00
E-post: office@farmasiforbundet.no

Alle illustrasjonsbilder i bladet som ikke er kreditert er levert av iStock.

Redaksjonen avsluttet: 20.11.2017
Materiellfrist neste nr: 6.2.2018

Layout:
07 Media, avd. Moss
www.07.no
Telefon: 22 79 95 00

Trykk: Ålgård Offset AS
www.a-o.no
Telefon: 51 61 15 00

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav og er svanemerket, CO₂-nøytralt og 100 prosent resirkulerbart.

Vi arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

Den som mener seg rammet av urettmessig publisering, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som behandler klager mot mediene i presseetiske spørsmål.

Adresse: Rådhusgt 17
0158 Oslo
Tlf: 22405040
E-post: pfu@presse.no

presse.no

Enklere tilgang til flere reseptfrie legemidler

Fra nyttår kan publikum få kjøpt flere reseptfrie legemidler på apoteket, og samtidig få utvidet informasjon fra helsepersonell på apoteket. Ordningen skal bidra til å gi befolkningen enklere tilgang til enkelte legemidler, og samtidig sikre god veiledning i hvordan legemidlene skal brukes.

Apotekene er definert som et lavterskeltilbud for helsetjenester til Norges befolkning, og har en viktig rådgiverrolle for å sikre bedre legemiddelbruk og bedre etterlevelse av behandling.

Helse- og omsorgsminister Bent Høie sier at kompetansen på apotekene må benyttes bedre for å bidra til riktig legemiddelbruk i befolkningen.

Endringen hjemles i Apotekforskriften og forskrift om rekvirering og utlevering av legemidler fra apotek. Endringen trer i kraft 1. januar neste år.

Det har vært vurdert ulike modeller for organisering av tiltaket. Helse- og omsorgsdepartementet har besluttet at det skal organiseres som et risikominimeringstiltak hvor apotekets plikter ved utlevering forskriftsfestes. For et reseptfritt legemiddel med risikominimeringstiltak kan det ved utlevering innebære gjennomgang av sjekklister og gjennomgang av strukturert informasjon.

Apoteketeknikere er klare for nye oppgaver og nye helsetjenester, og som leder i Farmasi-

forbundet mener jeg dette er å gå i riktig retning. Kompetansen til apoteketeknikere må brukes på en mye bedre måte enn i dag, og da er det gledelig å se at myndighetene prioriterer hele fagpersonalet i apotekene.

Apoteketekniker har mye teoretisk kompetanse i utdanningen. Vi bidrar derfor med råd og veiledning hver eneste dag for å sikre riktig bruk av legemidler, i tillegg til bruk av tekniske hjelpemidler til beste for kunder og pasienter i hele Norge.

Det er også gledelig at regjeringen har bevilget penger til å videreføre oppstartveiledning, i form av Medisinstart og inhalasjonsveiledning i apotek. Dette blir betalte tjenester som sikrer bedre legemiddelbruk og bedre etterlevelse av nødvendig behandling.

Jørn

BRUSENDE tabletter ved tette og surklede luftveier

Granon® en slimløsende brusetablett med sitronsmak

Granon® løser opp slim ved å gjøre det mer tyntflytende, og dermed lettere å hoste opp.

Granon® er et reseptfritt legemiddel mot kronisk bronkitt og selges kun på apotek. Kan brukes av voksne over 18 år.

Granon«Takeda»

Mukolytikum.

ATC-nr.: R05C B01

T1 **BRUSETABLETTER 200 mg og 600 mg:** Hver brusetablett inneh.: Acetylcystein 200 mg, resp. 600 mg, vannfri laktose 75 mg, resp. 70 mg, sorbitol maks. 25 mg, resp. maks. 40 mg, mannitol, sakkarinnatrium, natrium 99 mg, resp. 139 mg, hjelpestoffer. Sitronsmak. **Indikasjoner:** 200 mg: Voksne, ungdom og barn ≥6 år: Slimløsende behandling ved akutte og kroniske bronkopulmonale sykdommer forbundet med svekket produksjon og transport av slim. 600 mg: Voksne: Slimløsende behandling ved akutte og kroniske bronkopulmonale sykdommer forbundet med svekket produksjon og transport av slim. **Reseptfri bruk:** Kronisk bronkitt hos voksne >18 år. **Dosering:** Voksne: Brusetabletter 200 mg: 1 brusetablett 2-3 ganger daglig. Brusetabletter 600 mg: ½ brusetablett 2 ganger daglig eller 1 brusetablett 1 gang daglig. Ungdom og barn ≥6 år: Brusetabletter 200 mg: 1 brusetablett 2 ganger daglig. **Spesielle pasientgrupper: Barn og ungdom:** Brusetabletter 200 mg bør ikke brukes til barn <6 år. Brusetabletter 600 mg er ikke egnet til barn og ungdom og er kontraindisert hos barn <2 år. **Administrering:** Oppløses i 1/2-1 glass vann og drikkes. Kan tas med eller uten mat. Brusetabletter 600 mg: Kan deles i like doser (delestrek). **Kontraindikasjoner:** Overfølsomhet for innholdsstoffene. Hemoptyse. Bruk hos barn <2 år. **Forsiktighetsregler:** Alvorlige hudreaksjoner som Stevens-Johnsons syndrom og Lyells syndrom er rapportert svært sjeldent. Ved nye endringer i hud eller slimhinner bør lege kontaktes umiddelbart og behandlingen seponeres. Forsiktighet bør utvises ved bronkial astma og ved ulcus i anamnesen. Forsiktighet må utvises ved histaminintoleranse. Langtidsbehandling bør unngås hos disse pasientene da acetylcystein påvirker histaminmetabolismen og kan gi symptomer på intoleranse. Acetylcystein gir sannsynligvis frisetting av histamin og bivirkninger pga. dette, og særlig hos histaminfølsomme personer kan mindre hudutslett, kløe og urticaria forekomme, i sjeldne tilfeller også bronkospasmer. Spesiell forsiktighet må utvises hos pasienter som er særlig følsomme overfor histamin, f.eks. atopikere eller astmatikere, og langtidsbehandling bør unngås. Inneholder laktose og bør ikke brukes ved galaktoseintoleranse, lapp-laktasemangel eller glukose-galaktosemalabsorpsjon. Inneholder sorbitol og bør ikke brukes ved hereditær fruktoseintoleranse. Inneholder 99 mg (200 mg) og 139 mg (600 mg) natrium, dette bør/skal vurderes ved kontrollert natriumdiett. **Interaksjoner:** Kombinasjon med hostestillende midler kan gi kritisk oppsamling av slim pga. nedsatt hosterefleks. Det skal derfor gjennomføres en svært grundig diagnostisering ved denne kombinasjonsbehandlingen, og nytten bør vurderes nøye. Absorpsjon av visse antibiotika, f.eks. cefaleksin og tetrasyklin (unntatt doksyklin), synes å bli redusert dersom acetylcystein gis samtidig, og bør derfor tas med 1-2 timers mellomrom. Absorpsjon av amoksisillin, doksyklin, erytromycin og bacampicillin påvirkes ikke av acetylcystein. Rapportert om antibiotika-inaktivering forårsaket av acetylcystein eller andre slimløsende midler, er utelukkende basert på in vitro-forsøk. Av sikkerhetshensyn bør likevel peroral antibiotika administreres separat og med et intervall på minst 2 timer. Uforlikeligheter in vitro er spesielt beskrevet for semisyntetiske penicilliner, tetrasykliner, cefalosporiner og aminoglykosider. Uforlikeligheter med amoksisillin, doksyklin, erytromycin, tiampfenkol eller cefuroksim er ikke rapportert. Ved samtidig bruk av glyserylnitrat (nitroglyserin) og acetylcystein er det rapportert økt vasodilaterende effekt og hemming av blodplateaggregasjonen. Klinisk relevans er hittil ikke klarlagt. **Graviditet, amming og fertilitet:** Begrensede data på bruk hos gravide og ammende, bør derfor ikke brukes. Dyrestudier indikerer ingen teratogene effekter. **Bivirkninger:** Mindre vanlige (≥1/1000 til <1/100): Gastrointestinale: Stomatitt, magesmerter, halsbrann, oppkast, diaré, kvalme. Øre: Tinnitus. Øvrige: Hodepine, feber, allergiske reaksjoner (kløe, urticaria, utslett, bronkospasmer, angioødem, takykardi og hypotensjon). Sjeldne (≥1/10 000 til <1/1000): Immunsystemet: Angioødem. Luftveier: dyspné, bronkospasmer (primært ved hyperaktive bronkier ved bronkialastma). Svært sjeldne (<1/10 000), ukjent: Øvrige: Anafylaktiske reaksjoner inkl. sjøkk. **Overdosering/Forgiftning:** Se Giftinformasjonens anbefalinger R05CB01 side. **Egenskaper:** **Klassifisering:** Ekspektorans som reduserer viskositeten av mukøst og purulent sekret. Virkningsmekanisme: Ennå ikke kjent, men antas å ha sammenheng med fjerning av frie radikaler og evne til å styrke organismens antioksidantssystem, muligens gjennom metabolisme av N-acetylcystein til glutatjon. **Absorpsjon:** Raskt. Biotilgjengelighet er ca. 5%, spesielt pga. utstrakt deacetylering av cystein i larmen. Cystein inngår i dannelsen av glutatjon. T_{max} ½ time. Utskillelse: Langsom eliminasjon. Utskilles gjennom nyrene, hovedsakelig som metabollitter. **Pakninger uten resept:** Brusetabletter 200 mg: 25 brusetabletter er unntatt fra reseptplikt. Brusetabletter 600 mg: 10 brusetabletter er unntatt fra reseptplikt. **Pakninger og priser:** 25 stk. 1 (tablettør) 111481. 100 stk. 1 (tablettør) 544926.

Sist endret: 20.11.2015

Fra venstre: Markedssjef Lise Østlund, administrerende direktør Øyvind Winther og kjededirektør Knut Arne Colbjørnsen. Foto: Apotek 1.

Apotek 1 – årets handelsbedrift

Virke har kåret Apotek 1 til årets handelsbedrift 2017, og Øyvind Winther, som er administrerende direktør i Apotek 1, mottok prisen på Virkes Handelskonferanse i september. – Dette er fantastisk og gjør meg veldig stolt. Å vinne en slik prestisjetung pris som ikke bare er basert på vekst og lønnsomhet, men også omdømme, innovasjonsgrad og det at vi er et forbilde for andre kjedebedrifter gjør oss veldig glade og ydmyke, sier Winther.

Kilde: Virke

KLINISK FARMASI Legemidler er en viktig innsatsfaktor i helsevesenet, men det kan være utfordrende å bruke legemidler, både for pasienten og for helsepersonell. Forfatteren av boken «Klinisk farmasi» vil at helsepersonell, sammen med pasienten, skal bidra til kvalitets-sikret legemiddelbruk og færre legemiddelrelaterte problemer.

Lar barten gro

Kreft i prostata er den kreftsykdommen som flest menn i Norge får. I november har en rekke menn latt barten gro som en del av årets Movember-aksjon. Deltakerne starter 1. november, fullstendig glattbarbert. Resten av måneden gror, steller og pleier de barten sin – og innsatsen belønnes med innsamlede midler som går til Movember-bevegelsen og kreftkampen. @NTB

Barnevaksinasjonsprogrammet styrkes

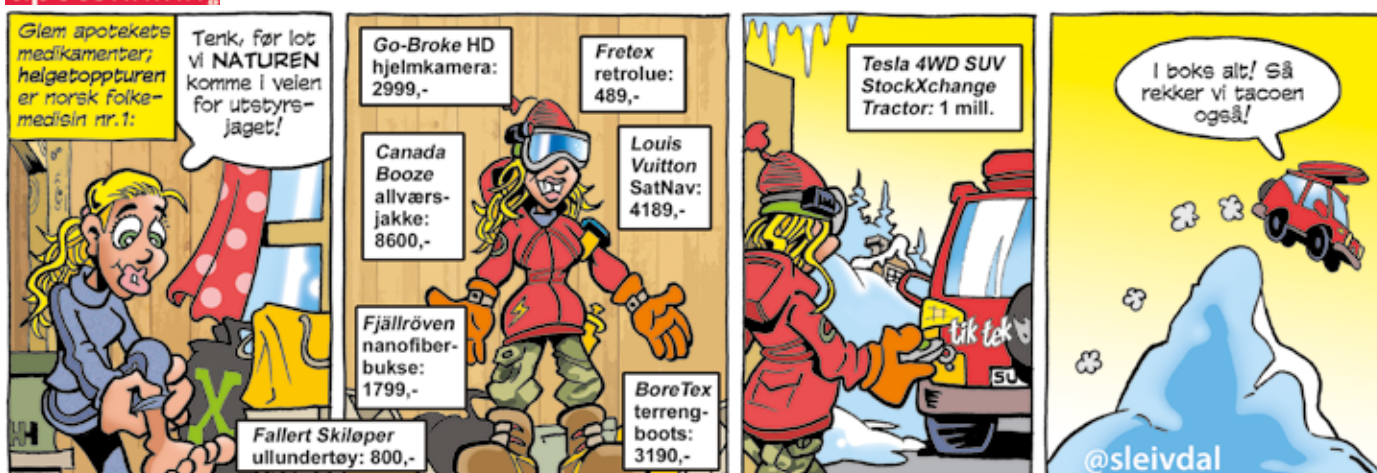
Regjeringen foreslår i statsbudsjettforslaget for 2018 å bevilge 7,6 millioner kroner til innføring av tilbud om HPV-vaksine for gutter på 7.trinn i grunnskolen. Dette skal gjelde fra skoleåret 2018-2019, og vil være et tilsvarende tilbud som jenter har hatt siden 2009. HPV står for humant papillomavirus, og vaksinen beskytter mot kreft forårsaket av dette viruset. @NTB

Paracetamol kan påvirke gener

Bruk av Paracetamol i 20 dager eller mer i løpet av svangerskapet kan påvirke genene som har betydning for utvikling av ADHD, viser ny forskning.

En sammenheng mellom langvarig bruk av virkestoffet i svangerskapet og nevroutviklings sykdommer som ADHD skal ha blitt vist gjennom flere epidemiologiske studier. Studien er den første av sitt slag, og Folkehelseinstituttet betegner resultatene som banebrytende. @NTB

apoteknikk

Bivirkningsdatabasen er blitt ny

Legemiddelverket tar nå i bruk den nye bivirkningsdatabasen VigiNor, som skal gjøre det lettere å dele data med andre aktører og analysere dataene på en god måte. VigiNor er tilpasset en ny, internasjonal meldingsstandard. Standarden sier hva en bivirkningsmelding skal inneholde og gjør det mulig å utveksle meldinger med andre databaser. Det er primært snakk om å utveksle meldinger med det europeiske legemiddelkontoret EMA, som utveksler data med WHO.

Kilde: lmi.no

687 000 årsverk tapt på grunn av sykdom og ledighet

Hvert år lager Nav en detaljert statistikk som viser andelen av befolkningen som ufrivillig er helt eller delvis utenfor arbeidslivet. 687 000 årsverk utgjør 19,4 prosent av befolkningen i arbeidsfør alder mellom 16 og 67 år ifølge Dagens Næringsliv. I tolv år har tallet ligget rundt 20 prosent.

De fleste av de tapte årsverkene er knyttet til uføretrygd. I 2016 var dette tallet i overkant av 295 000 årsverk, en økning på 1,9 prosent fra året før. Blant de helt ledige gikk det tapt 82 600 årsverk, en økning på 4,2 prosent fra året før. @NTB

Fag og yrkesetikk

Hva er det gode liv? Hva er et godt menneske? Hva er en god handling? Apotekansatte utfordres både gjennom store spørsmål knyttet til menneskeverd, liv og helse og gjennom konkrete og praktiske utfordringer i arbeidshverdagen som krever etiske og moralske avveininger og valg. Boken handler om apotekansattes yrkesetikk.

Kilde: Fagbokforlaget

Medisinstart får fire millioner kroner

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i sitt budsjettforslag å bevilge fire millioner kroner til oppstartsveiledningen Medisinstart i apotekene. Oppstartsveiledningen skal gjelde for pasienter som starter med et nytt legemiddel til behandling av enten høyt blodtrykk, høyt kolesterol eller som begynner å bruke blodfortynnende legemidler. @NTB

Sykehus forbyr ansatte å snuse

Sørlandet sykehus forbyr som første sykehus i Norge de ansatte å snuse i arbeidstiden. Forbudet begrunnes med verdisyn og respekt for pasientene.

Arbeidsmiljøutvalget på Sørlandet sykehus har vedtatt at ingen sykehusansatte som er i kontakt med pasienter får lov til å bruke snus. Sykehuset blir dermed det første sykehuset i Norge med et slikt snusforbud, skriver Fædrelandsvennen. @NTB

FLUX PRO KLORHEXIDIN

Inneholder både klorheksidin og fluor

NYHET!

Flux PRO Klorhexidin Skyll
0,12% Klorheksidin
0,2% NaF
0% Alkohol
Smak av Coolmint

Flux PRO Klorhexidin Gel
0,12% Klorheksidin
1000 ppm F
0% Alkohol
Smak av Coolmint

Flux PRO Klorhexidin inneholder både klorheksidin og fluor. Produktene er for kortidsbehandling eller etter anbefaling fra tannhelsepersonell. Som øvrige Flux produkter er de uten alkohol og parabener. Utviklet i samarbeid med skandinavisk tannhelse.

Dosering:

Voksne og barn over 12 år: Brukes 1–2 ganger daglig i inntil to uker eller etter anbefaling fra tannhelsepersonell. Skyllen har en praktisk doseringspumpe som gir riktig dosering hver gang.

FLUX®

Har du fluxet i dag?

Det nye bransjesystemet skal, sammen med apotekaktørens egne nye apoteksystemer, helt og fullt erstatte FarmaPro. Illustrasjonsbilde: Boots Norge

FarmaPro fases ut

Ny, felles bransjeløsning tar form og apotekbransjen investerer over fire hundre millioner kroner i et helt nytt bransjesystem. I tillegg må apotekaktørene utvikle egne systemer for apotekdrift og logistikk.

Av: Kristin Rosmo

Det går mot slutten for FarmaPro som det sentrale IT-verktøyet i norske apotek. Innen 2020 er det definitivt over for IT-systemet helsepersonell i norske apotek kjenner ut og inn. Årsaken er at nye apotektjenester og mer digital samhandling med offentlige systemer gir nye teknologiske utfordringer for apotekbransjen.

Investering på 430 millioner

Terje Wistner, direktør teknologi og e-helse i Apotekforeningen og daglig leder i datterselskapet DIFA (Digital Fornylse i Apotekbransjen), viser til at det er et stadig sterkere innslag av digitale løsninger i kontakten mellom apotek og det offentlige.

– Det gjelder for eksempel e-resept, elektronisk oppgjør med Helfo, elektronisk oppgjør med helseforetakene både for H-resepter og LAR-tjenester, egenandels-spøringer, multidoser og rapportering til diverse offentlige registre, sier han.

DIFA har i over ett år arbeidet med å lage kravspesifikasjon for det nye bransjesystemet. Styringsgruppen i DIFA har definert kravene i samarbeid med en prosjektledergruppe, en funksjonell arbeidsgruppe og en teknisk arbeidsgruppe med farmasøytiske ressurser fra de største apotekgrupperingene.

I slutten av september ble det klart at valget av hvem som skal få oppdraget med å utvikle og drifte det nye bransjesystemet falt på Capgemini Norge AS. Apotekforeningen opplyser at Capgemini var best, både på løsningskvalitet og pris. Avtalen har en økonomisk ramme på nær 430 millioner kroner over en tiårsperiode. – Dette inkluderer også videreutvikling, drift og vedlikehold. Samtidig inngår DIFA avtaler med apotekaktørene som binder dem for en tilsvarende periode, sier Wistner.

Felles bransjeløsning

Systemet som nå skal bygges blir en felles bransjeløsning på farmasiområdet. Det betyr områder som reseptekspedisjon, rapportering og refusjon i tillegg til løsninger for journalføring, farmasøytiske tjenester, informasjon og rådgivning i apotek.

– På disse områdene har alle apotek i Norge samme behov for systemløsninger som kommuniserer godt med øvrige systemer i helse-Norge, og apotekbransjen har funnet ut at det er fornuftig å samarbeide om et felles system for disse prosessene, sier Wistner.

Apotekforeningen viser til at det på disse områdene ikke er noen konkurranse mellom kjedene, og at alle er tjent med gode fellesløsninger. De fleste av disse

Krav om å utvikle egne IT-løsninger

Apotekgrupperingene må selv utvikle sine egne IT-løsninger. Drift- og logistikkdelen av FarmaPro blir ikke ivare tatt i den nye, felles bransjeløsningen som kommer i 2019. Mange frittstående apotek er lite fornøyd med det.

Av: Kristin Rosmo

Om to-tre år skal apotekene erstatte de delene av FarmaPro som omfatter apotekdrift og logistikk med egne apoteksystemer. Brukergrensesnittet på disse systemene vil derfor variere mellom apotekaktørene. Det nye bransjesystemet skal, sammen med apotekgrupperingenes egne nye apoteksystemer, helt og fullt erstatte FarmaPro. Det skal skje i perioden fra august 2019 til august 2020.

– Bransjesystemet skal da ligge i bakgrunnen og yte sine tjenester til hvert av apoteksystemene. Gjennom bransjesystemet sikrer man at resept-håndteringen blir ivare tatt på bransjenivå, og at informasjon som er viktig for pasientsikkerheten, som journaler, resepthistorikk og legemiddelliste kan deles mellom alle apotek, sier Terje Wistner, direktør teknologi og e-helse i Apotekforeningen og daglig leder i DIFA.

Kjøttvekta rår

Apotekergruppen, interesseorganisasjon for 19 frittstående apotek, er svært betenkte over at de delene av FarmaPro som omfatter apotekdrift og logistikk ikke blir ivare tatt i den nye, felles bransjeløsningen.

På sin egen nettside skriver

Apotekforeningen at det legges til grunn at de frittstående apotekene kobler seg på et av de apoteksystemene som nå blir laget (av de ulike apotekgrupperingene, red.anm.).

De frittstående apotekenes interesseorganisasjon, Apotekergruppen, uttaler imidlertid til Farmasiliv at det er helt åpent om de vil samarbeide med grossistledet eller om de vil kjøpe en slik løsning andre steder. Grupperingen består av 19 frittstående apotek.

– Vi er svært betenkte, men ikke overrasket, over at Apotekforeningen har landet på denne løsningen. I en tidlig fase hadde vi en representant i DIFA, og var tydelige overfor Apotekforeningen på at vi ønsket en helhetlig løsning. Men apotekkjedene ønsket ikke dette. Det er kjøttvekta som teller, sier Are Egeland, farmasøyt og medeier av Apoteket i Son og styremedlem i Apotekergruppen.

Apotekergruppen mener det bør eksistere aktører som kan tilby alle moduler som skal til for å drifte et apotek i Norge.

– Vi kom dessverre ingen vei med våre synspunkter, og «forsto tegningen» nokså raskt, sier Egeland.

Grupperingen trakk seg tilbake fra DIFA-prosjektet etter en tid, og opplyser at de har vært i kontakt med utenlandske aktører som kan tilby helhetlige løsninger.

– Vi håper å finne en akseptabel, helhetlig løsning. Alternativt går vi for en grossistløsning, sier Egeland.

Større fleksibilitet

Apotekforeningen begrunner den valgte modellen med at størsteparten av medlemmene i foreningen selv har ønsket å ta ansvar for apotekdrift- og logistikkdelen av IT-systemet.

– Bransjeløsningen vil støtte store deler av driften i apotek ved å sikre riktig og komplett informasjon ved ekspedering av resepter, refusjon, råd og veiledning, sier Wistner.

Apotekforeningen mener dette er en fornuftig modell, spesielt med tanke på å sikre standardisering og felles prioritering rundt offentlige prosesser.

– Samtidig får apotekene større fleksibilitet til å differensiere seg i et konkurranseutsatt marked. Vi legger til grunn at alle frittstående apotek vil få tilbud fra minst én, eller kanskje flere, kjeder om å bruke deres apoteksystem.

Apotekkjedene i full sving

Apotekkjedene er i full gang med å utvikle sine egne systemer som skal kommunisere med det nye bransjesystemet. Alle kjedeaktørene flagger at de systemene de nå utvikler skal gi en bedre kundeopplevelse.

– Løsningen skal ivareta alle kundemøtene våre, enten de er i fysiske apotek eller digitale kanaler. Apotekløsningen skal også bidra til at arbeidsdagen blir mer spennende og faglig rettet. Vi lytter aktivt til våre ansatte i dette arbeidet, sier Anne Margrethe Aldin Thune, kommunikasjonsansvarlig i Boots Norge.

Norsk Medisinaldepot har gjennomført et parallelt prosjekt med DIFA rundt anskaffelse av sin egen apotekløsning, ApoSys. Direktør for apotekdrift og logistikk, Terje Kvaal, sier løsningen skal utvikles både for DittApotek, Vitusapotek og Vitusapotek Samarbeid. – Denne løsningen skal dekke alle behov apotekene har for å skape gode kundemøter, i tillegg til administrative løsninger, sier Kvaal.

Apotek 1 har valgt Microsoft Dynamics 365 som plattform for å understøtte salg i apotek, både i kasse, ordre, vareforsyning, pris- og produktsortiment, i tillegg til andre apotekprosesser.

– Prosjektet som skal levere den nye løsningen er godt i gang, og vi har også mobilisert et brukerforum som skal

hjelpe oss å ta de riktige valgene underveis i prosjektet. Vår ambisjon er å lage en løsning som er mer brukervennlig, intuitiv og effektiv enn FarmaPro, og som gir en bedre kundeopplevelse, sier Karl Magnus Von Krogh, IT-direktør i Apotek 1.

Sykehusapotekene samarbeider

Apotekene i alle de fire sykehusapotekforetakene samarbeider om anskaffelse av nytt system for reseptur- og butikkdata som skal samhandle med den nye bransjeløsningen, ifølge prosjekteier og administrerende direktør i Sykehusapotekene, Tore Prestegard. – I tillegg arbeider hvert sykehusapotekforetak med implementering av regionale systemer som skal dekke behovene innen logistikk og økonomi. Målet er at de nye apoteksystemene er på plass og kan erstatte FarmaPro i løpet av første del av 2020, sier Prestegard.

funksjonene krever tett dialog med myndighetene, og apotekene har et ønske om at Apotekforeningen skal føre denne dialogen på vegne av hele bransjen. Et system for pasientjournal i apotek er det første som skal på plass.

– I tillegg må systemer for implementering av EUs forfalskningsdirektiv leveres før hele bransjesystemet er ferdig utviklet, sier Wistner.

Den nye bransjeløsningen har foreløpig ikke fått noe navn, men det foregår nå en prosess blant prosjektdeltakerne for å finne et godt navn på det nye IT-systemet i norske apotek.

Overtar eierskapet av Espire

Som en del av avtalen kjøper Capgemini Espire AS, som har utviklet dagens IT-løsning med programvaren FarmaPro og kommunikasjonsløsningen Norsk Apoteknett. Overtakelsen skjer så snart kjøpet er godkjent hos Konkurransetilsynet. Capgemini forplikter seg til å drifte FarmaPro og Norsk Apoteknett inntil det nye bransjesystemet er på plass.

Daglig leder i Espire, Cathrine Devold, sier de gleder seg å bli en del av

Capgemini og starte samarbeidet med nye kolleger.

– Et nytt bransjesystem vil bidra til å utvikle en ny apotekhverdag med nye teknologiske muligheter. Ved at Capgemini overtar eierskapet, vil Espires ansatte bli med videre på denne reisen og få tilgang til større utviklingsmuligheter enn Espire kan tilby, sier hun.

Vil inn i helsesektoren

Capgeminis administrerende direktør, Anil Agarwal, sier avtalen er viktig for dem av flere årsaker.

– Helsesektoren er et marked i vekst, og her ser vi et stort potensiale. Vi ønsker å være en del av den digitale utviklingen av helsesektoren. Vi kan benytte vår digitale kompetanse fra andre sektorer inn mot helse, og vice versa. Det er en vinn-vinn-situasjon, sier Agarwal.

Han mener løsningen som Capgemini skal levere vil bringe norske apotek i forkant av den digitale utviklingen, også på internasjonalt nivå. Det nye bransjesystemet skal være levert på ettersommeren 2019, og deretter skal FarmaPro fases ut innenfor maksimalt en to-årsperiode.

Ny bransjeløsning for apotek

DIFA (Digital fornyelse i apotekbransjen, datterselskap av Apotekforeningen) inngikk i oktober avtale med Capgemini om utvikling og drift av et nytt bransjesystem for apotek.

Skal være i gang innen september 2019.

Vil ta hånd om all digital kommunikasjon med offentlige systemer.

Skal også sørge for rapportering tilbake til det offentlige. Det gjør det lettere for apotekene å overholde lover og regelverk.

Tilrettelegger for å kunne gi bedre råd og pasientinformasjon.

Skal bidra til bedre pasientsikkerhet.

De delene av FarmaPro som omfatter apotekdrift og logistikk skal erstattes med apotekgrupperingenes egne apoteksystemer.

Kilde: Apotekforeningen

Terje Wistner, direktør teknologi og e-helse i Apotekforeningen og daglig leder i datterselskapet DIFA. Foto: Espen Solli / Apotekforeningen

Anil Agarwal, administrerende direktør i Capgemini, mener avtalen med apotekbransjen er en vinn-vinn-situasjon. Foto: Capgemini

Slik skal det nye IT-systemet fungere. Apotekaktørene utvikler sine egne systemer, som kan hente og sende informasjon via bransjesystemet. Apotekenes system skal passe som en puslespillbrikke med den felles bransjeløsningen. Illustrasjon: Apotekforeningen

PHYSIOMER®

Den naturlige og effektive saltvannsoppløsningen

SJØVANNET SOM LINDRER NESEPLAGER OG FOREBYGGER KOMPLIKASJONER I ØRE OG HALS¹

Ved å skylle nesegangene jevnlig med Physiomer, kan du forebygge komplikasjoner i øre og hals, redusere antall sykedager og redusere behovet for legemidler¹, sier Åse Marit Vig, Produktspesialist i Omega Pharma

– Tett nese er ikke bare ubehagelig, det gjør også at du er mer utsatt for komplikasjoner i øre og hals. Det å holde nesene ren og åpen kan faktisk bidra til at du slipper unna en antibiotikabehandling litt lenger ute i løypa, sier hun.

SALTVANN ER IKKE SALTVANN

Samtidig påpeker hun at du må bruke riktig saltvann for å få best mulig effekt.

– Det er stor forskjell på naturlig sjøvann og produkter som består av vanlig vann som er tilsatt salt. Physiomer er naturlig sjøvann uten tilsetninger, med mineraler og sporstoffer i behold.

MINERALRIKT OG NATURLIG SJØVANN

Sjøvannet i Physiomer-produktene er hentet fra havet utenfor Saint-Malo i Frankrike. I dette vannet finnes det over 80 mineraler og sporstoffer.

– Det er disse stoffene som er hemmeligheten. Mineralene gjør naturlig sjøvann annerledes enn vanlig saltvann, da mineraler og sporstoffer er viktig for neseslimhinnens funksjon. Pakningene våre er også lufttette og sterile, derfor trenger ikke Physiomer noen tilsetningsstoffer for å være holdbar.

ANBEFALT AV SPESIALISTER

Studier viser at Physiomer reduserer antall sykedager og forebygger infeksjoner i øre og hals.¹

– Physiomer anbefales av spesialister. Produktene gir ikke avhengighet og kan brukes hver dag. For å unngå ørebetennelser er det lurt å holde tette baby neser åpne med en slik spray og forkjølet spebarn får jo ofte problemer med både å spise og sove, så der har jeg faktisk fått mye og viktig hjelp av Physiomer, sier Åse.

«Physiomer kan også brukes av spebarn»

Åse Marit Vig, Produktspesialist i Omega Pharma

FAKTA

Physiomer inneholder naturlig sjøvann med over 80 mineraler og sporstoffer.

Dokumentert effekt for isotone varianter:

- Rengjør nesegangene og gjør det lettere å puste
- Fukter og gjenoppbygger nes slimhinnen
- Forebygger sekundære infeksjoner i øre, nese og hals

NESESKYLL 0,9% SALTINNHOOLD RENGJØR, FOREBYGGER OG FUKTER

Baby mist
Fra 0 år
Rengjør babyens nese og gjør det enklere å puste samt gjør søvn og amming enklere og mer behagelig.

Comfort tip - skånsomt munnstykke.
Mild spray.

Normal Jet & Spray
Fra 2 år
Til skylking av nesen ved forkjølelse eller annen neseinfeksjon.
Fin til daglig forebyggende bruk.

2 ulike munnstykker som enten gir en fin spray eller en samlet stråle.

Strong Jet
Fra 10 år
Sterk stråle som kraftig skyller rent nese og bihuler.

Til bruk ved bihulebetennelse, etter kirurgi i nese og bihuler eller kronisk ubehag i nesen.

NESESPRAY 2,2% SALTINNHOOLD AVSVELLEND E

Lindrer tett nese ved forkjølelse, nese- og bihuleproblemer og allergi.

Egnet til langtidsbruk.

1. Slapak I, et al. Efficacy of isotonic nasal wash in the treatment and prevention of rhinitis in children. Arch Otolaryngol Head Neck Surg 2008; 134 (1) : 67-74.

E-resept fra nettapotek øker

Ett år etter at det ble mulig å ekspedere resepter fra norske nettapotek, kjøper nordmenn i stadig større grad reseptmedisiner fra nettet. Legemiddelverket følger nøye med og har i år gjennomført tilsyn ved de tre nettapotekene som ekspederer e-resepter via nettapotek.

Av: Kristin Rosmo

Både Vitusapotek, Komplet Apotek og Apotek 1 driver nettapotek med mulighet for å bestille reseptpliktig medisin og få varene levert hjem på døren eller til Posten. De benyttet muligheten umiddelbart etter at både forskrift og tekniske løsninger var på plass i fjor.

Økende omsetning

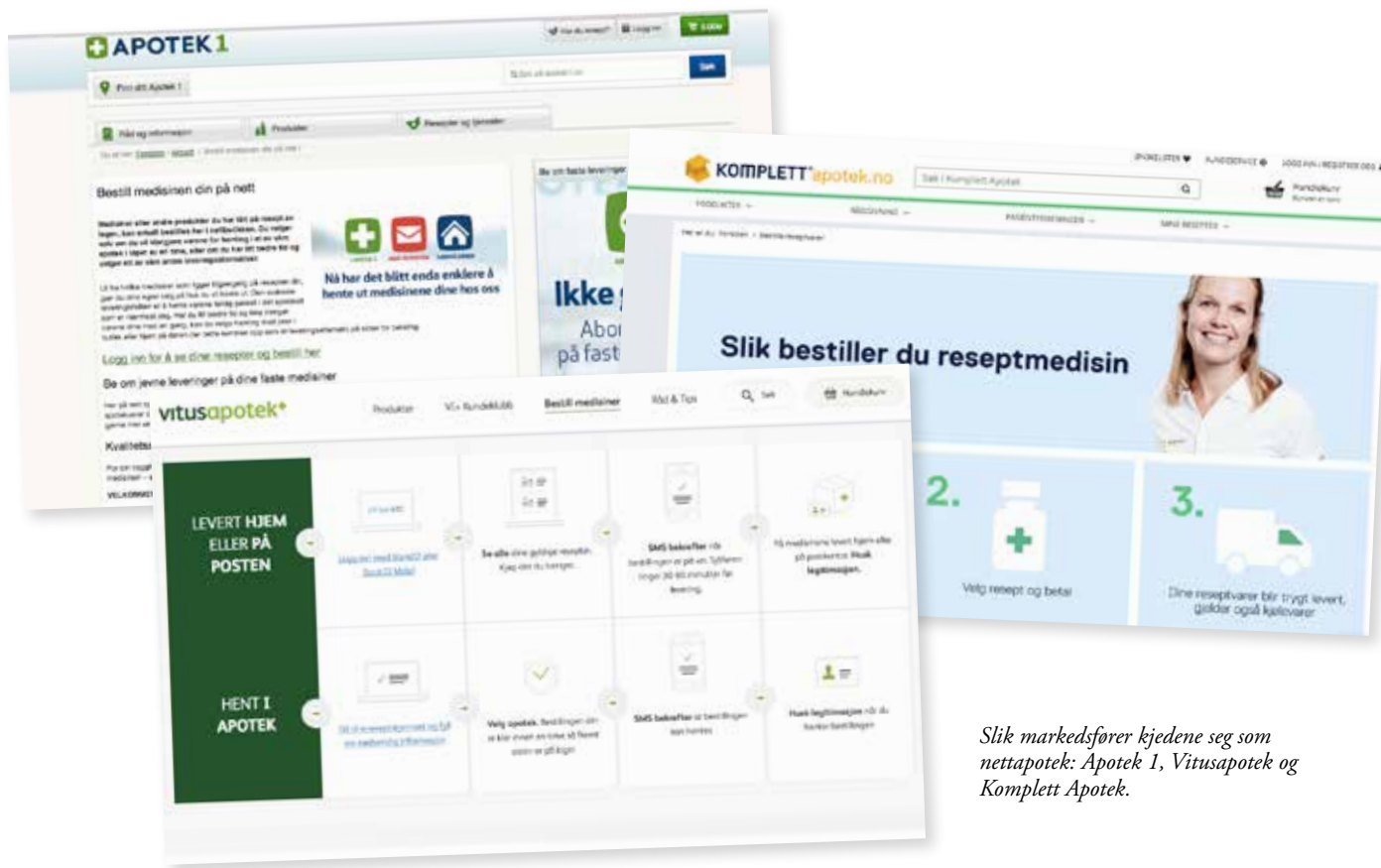
I tillegg finnes ytterligere 15 apotek på Legemiddelverkets oversikt over registrerte nettapotek. Mange av disse tilbyr nettbestilling av handelsvarer og reseptfrie legemidler. Noen av dem tilbyr også klargjøring av e-resept for henting i apotek.

Apotekforeningen har foreløpig ingen bransjetall for omsetningen gjennom nettapotek, og har heller ikke gjennomført noen måling av kundetilfredshet eller tillit blant nettapotekenes kunder sammenlignet med kunder i fysiske apotek. Flere av nettapotekene forteller imidlertid om økende omsetning på nett.

Samme krav som til fysiske apotek

Under Farmasidagene i november orienterte Jørgen Huse, seksjonssjef i Legemiddelverket, om status for nettapotekene i Norge ett år etter netthandel med reseptpliktige legemidler ble mulig. – Kravene til nettapotek er de samme som for fysiske apotek, som for eksempel kundeveiledning og generisk bytte. I tillegg må nettapotekene følge e-handelsloven, som baserer seg på EUs regelverk for «Distance selling», sier Huse.

Regelverket beskriver blant annet at enhver bestilling som er gjort elektronisk, som for eksempel via en mobil-app, defineres som netthandel selv om produktet utleveres i butikk. Kontaktinformasjon skal være lett å finne, og det skal også framkomme hvilket apotek varene kommer fra.

Slik markedsfører kjedene seg som nettapotek: Apotek 1, Vitusapotek og Komplet Apotek.

Store avvik

Legemiddelverket har i år gjennomført tilsyn ved de tre nettapotekene som ekspederer e-reseptur via nettapotek. De har avdekket flere store og kritiske avvik. Blant annet har forsendelse av kjølevarer vært en stor utfordring for nettapotekene. Kvaliteten på utleverte legemidler fra nettapotek skal være like god som ved oppmøte i apotek.

– I tillegg har vi registrert avvik rundt markedsføring, informasjon om vareutvalg, kundeveiledning, sporbarhet og sikkerhet for at rett person har mottatt legemidlene, sier Huse.

Vitusapotek nettapotek er blant dem som har fått tilsyn fra Legemiddelverket i år. Tilsynet resulterte i tre avvik fra myndighetskravene innen områdene internkontroll, alderskontroll ved kjøp av reseptfrie varer og temperaturkontroll ved forsendelse. Legemiddelverket bekrefter at arbeidet med lukking av avvikene er i

gang. Vitusapotek har ikke målt kundetilfredsheten spesifikt for nettapotek-kundene, men får gode tilbakemeldinger fra kundene.

– Det stadig økende antall returnerende kunder tyder på at de som bruker denne løsningen er tilfredse, sier Lene Strand, head of e-Commerce i Norsk Medisinaldepot (NMD).

Ifølge Strand er det svært viktig for NMD å kunne tilby kundene fleksibilitet, selv om omsetningen via nett fortsatt er liten sammenlignet med kjøp i fysiske apotek. – Kundene handler stadig mer på nett generelt, og vi har sett en vesentlig økning i netthandelen siden oktober i fjor. Vi har likevel ikke registrert noen nedgang i omsetningen i våre fysiske apotek, sier Strand.

Kritisk avvik for strekkodekontroll

Komplett Apotek åpnet nettapotek i 2015, og var klare med løsning for reseptekspedisjon fra det tidspunktet dette ble

mulig i oktober 2016.

– I og med at Komplett Apotek primært satser på netthandel, er omsetningen i det fysiske apoteket liten. Hele 99 prosent av apotekets omsetning bestilles via nett og sendes til kundene. Omsetningen øker fra måned til måned, forteller driftsdirektør i Komplett Apotek, Stig Henning Pedersen.

I februar i år førte Legemiddelverket tilsyn med nettapoteket. De mente at apoteket hadde en mindre sikker praksis enn den etablerte løsningen for elektronisk strekkodekontroll som apotekbransjen for øvrig benytter. Dette avviket ble beskrevet som kritisk.

Tilsynsrapporten beskriver i tillegg andre avvik fra myndighetskravene, blant annet på områder som internkontroll, lokaler og forsendelse av kjølevarer. Alle avvikene er siden blitt lukket, bortsett fra avviket om temperatur ved forsendelse, som det fortsatt er dialog rundt.

Jørgen Huse, seksjonssjef i Legemiddelverket, fortalte om erfaringene med nettapotek i Norge under Farmasidagene i november. Foto: Kristin Rosmo

Nettapotek i Norge

Nordmenn har i flere år kunnet kjøpe handelsvarer og reseptfrie legemidler på nett.

Fra 2016 ble det tillatt for nettapotek å ekspedere reseptmedisin via e-resept.

Det stilles samme krav til nettapotek som til fysiske apotek.

Nettapotek må i tillegg følge e-handelsloven.

I 2018 blir Norge med i EUs logoordning for godkjente nettapotek.

Kravet om at et nettapotek skal ha et fysisk apoteklokale er under revurdering, slik at det på sikt kan bli mulig å drive rene nettapotek.

Kilde: Legemiddelverket

Etterlyste bedre kundeveiledning

Også Apotek 1s nettbutikk, Apotek 1 Triaden, har fått besøk av Legemiddelverket i år. Tilsynsrapporten viser at apoteket i hovedsak overholder de kravene som stilles i apoteklovgivningen, men det ble likevel notert seks avvik fra myndighetskravene.

Legemiddelverket venter nå på dokumentasjon på at alle avvik er lukket. Tilsynsrapporten beskriver også at inspektørene hadde forventet at nettapoteket hadde etablert et bedre system for å gi veiledning til nettapotekets reseptkunder. – Det er naturligvis viktig for Apotek 1 å ivareta dette. Vi ser av trafikken at det er mange returnerende kunder. Vi får også mange hyggelige tilbakemeldinger fra nettkundene våre, sier kommunikasjonsrådgiver i Apotek 1, Kjersti S. Ofstad.

Apotek 1 har opplevd en jevn og god økning i omsetningen på nett siden de

lanserte resepthåndtering på nettapoteket i oktober 2016.

– Dette er i tråd med slik vi tror fremtiden blir; flere kunder vil møte oss bare på nett, mange kunder vil være både på nett og i fysiske apotek og mange vil fortsatt bare handle i fysiske apotek, sier Ofstad.

Nettomsetningen i Apotek 1 står for en liten andel av omsetningen totalt sett, og de har ikke registrert at nettapoteket har ført til noen nedgang i omsetningen i sine fysiske apotek.

– Snarere tvert imot. Vårt tilbud om å hente nettbestillinger i apotek er en veldig populær tjeneste, og omsetningen knyttet til disse bestillingene godskrives apoteket som ekspederer ordren. Vi tror derfor at nettapoteket er med på å øke omsetning i fysiske apotek, sier Ofstad.

Venter med reseptmodul

Boots har ikke noen løsning for bestilling av reseptpliktige medisiner fra nett-

apoteket, utover et tilbud om å bestille klargjøring av reseptmedisin for utlevering i ønsket apotek, som også flere andre nettapotek tilbyr.

– Vi har bevisst valgt å vente med å lansere fullt integrert reseptmodul. Vi legger fortsatt stor vekt på våre fysiske apotek og hvordan de og nettet skal utfylle hverandre, sier Anne Margrethe Aldin Thune, kommunikasjonsansvarlig, fagredaktør og farmasøyt i Boots Norge.

Også Boots opplever økende omsetning i nettapoteket. Aldin Thune viser til at de har gode merkevarer og produkter som treffer de målgruppene som handler mye på nett.

– Vår satsing videre er å gi kundene våre et best mulig tilbud, uansett hvilken kanal de velger å bruke når de handler hos oss. Vi ønsker å utnytte de mulighetene vår internasjonale organisasjon gir oss. Det vil skje spennende ting i tiden framover, både for ansatte og kunder, lover Aldin Thune.

Gullpensjonister i staten

En hundreåring skal feires, og i stedet for en tradisjonell bursdagsfeiring valgte Statens pensjonskasse å gi et pensjonskurs til de yrkesaktive medlemmene i bursdagsgave. En populær gave. Det er mange som vil lære mer om pensjon.

Av: Lill J. Fischer

Kursplassene ble revet vekk, og i løpet av oktober og november har omlag 2 500 statsansatte deltatt på kursene som ble arrangert i Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger og Tromsø. Kurset er en kortversjon av det kurset som Statens pensjonskasse tilbyr dem som går av med pensjon.

Pensjon er utsatt lønn

De aller fleste deltakerne er de som fortsatt vil få en god tjenestepensjon. De er født i 1958 eller tidligere. De vil nyte godt av 66 prosent-ordningen, en ordning som garanterer en pensjon på 66 prosent av sluttlønn. For de andre, som er født i 1959 eller senere, gjelder ikke denne garantien.

Leder av kursavdelingen i Statens pensjonskasse Henk Sivertsen starter pensjonskurset med å slå fast at pensjon er utsatt lønn, og et økonomisk virkemiddel både for den som mottar pensjon og for staten som arbeidsgiver.

– Pensjon er det du skal leve av når du ikke kan jobbe lenger. Og gir også en sikkerhet til etterlatte, sier Sivertsen.

Han mener pensjonsordningen er viktig for staten som arbeidsgiver, fordi staten må være en attraktiv arbeidsgiver og har løpende behov for å fornye arbeidsstokken.

Fremtidens gullpensjonister

Sivertsen beskriver pensjonsordningen i

staten som en veldig god ordning. Parats pensjonsekspert, advokat Andreas Moen, er ikke ubetinget enig i det.

– For de som er født i 1958 og tidligere er det en veldig god ordning. Særlig gjelder det for arbeidstakere som har høy lønn og korte karrierer. De er gullpensjonister, sier Moen.

Pensjonsordningen må endres dersom ansatte i Statens generelt skal ha en god ordning også for yngre årskull ifølge Parat-advokaten.

Omleggingen av folketrygden og levealderjustering gjør at de som er født i 1959 og senere får lavere pensjon. Og dess yngre du er, dess lavere pensjon får du. Et av problemene er at offentlig ansatte ikke har samme mulighet til å motvirke levealderjusteringen som andre. Heldigvis er arbeidet med en ny ordning kommet ganske langt.

– Er du født i 1963 kan du regne med å få en pensjon som tilsvarer 58 prosent av sluttlønnen fra fylte 67 år, sier Moen.

Offentlig pensjon i endring

Alderspensjonen for statsansatte har vært omtrent uforandret de siste 100 årene, men nå står offentlig tjenestepensjon foran en stor reform

– en videreføring av pensjonsreformen som startet i 2011, sier Sivertsen.

Den nye alderspensjon i folketrygden ble innført i 2011 og gjelder alle som er født etter 1953. Men fortsatt finnes det ingen regler for hvordan offentlig tjenestepensjon skal samordnes med den nye alderspensjonen i folketrygden.

Forslag om nye samordningsregler er nå ute på høring med høringsfrist 20. desember.

– Regelverket må behandles av Stortinget før vi i Statens pensjonskasse kan beregne alderspensjon for de som er født i 1954 eller tidligere, sier Sivertsen.

Mer likt privat sektor

Sivertsen sier at den nye offentlige tjenestepensjonen vil bli mer lik ordningen i privat sektor. Det er et ønske om at det skal bli lettere å skifte mellom jobb i privat og offentlig sektor. Og at offentlig ansatte må tjene på å stå lenger i jobb

– Dagens system gjør at de som jobber i privat sektor tjener på å jobbe lenger, mens de som jobber i staten ikke får det samme. Det strider i mot en viktig målsetning med pensjonsreformen, nemlig at det skal lønne seg å jobbe lenger, sier Moen.

Sivertsen sier at en fortsatt skal ha god pensjonsordning i det offentlige.

– Til grunn for ny pensjon i offentlig sektor er at alle år i jobb skal gi pensjonsopptjening, tjenestepensjonen skal beregnes uavhengig av folketrygden og det skal være fleksibelt uttak fra 62 år, sier han.

Enkekassen og «gullenker»

«Den Norske almindelige Enkekasse» ble omgjort til Statens pensjonskasse i 1917, men fortsatt var det en pensjonskasse bare for kvinner. Alle embetsmenn måtte være medlem av pensjonskassen og betale

Henk Sivertsen sier pensjon er utsatt lønn, og et økonomisk virkemiddel både for den som mottar pensjon og for staten som arbeidsgiver. Foto: Lill Fischer.

100 ÅR
SPK 1917–2017

HARALD ESPELI
PENSJONSLØFTET
Statlige tjenestepensjoner gjennom 200 år

Jubileumsgave og bursdagsmoro

I jubileumsboken *Pensjonsløftet* – statlige tjenestepensjoner gjennom 200 år, får du hele historien. Boken, som er skrevet av Harald Espeli, er resultatet av et forskningsprosjekt etter initiativ fra Statens pensjonskasse.

Boken går helt tilbake til 1814 og beskriver hvilken betydning offentlige tjenestepensjoner har hatt i oppbyggingen av kollektive velferdsordninger. På denne måten understrekes det at Statens pensjonskasses historie gjennom 100 år er en del av en større og viktigere historie, historien om velferdsstaten Norge.

Pensjonsløftet utgis av Pax forlag og er allerede i salg.

*I jubileumsboken *Pensjonsløftet* får du hele historien gjennom 200 år, skrevet av Harald Espeli.*

en prosentandel av lønnen i premie. Borgerskapets kvinner jobbet ikke og kunne ikke forsørge seg selv, og pensjonskassen skulle sørge for at enkene ikke måtte gå på fattigkasse hvis ektemannen døde.

Frem til 1976 var det kun kvinner som hadde rett til etterlattepensjon. Først i 2009 vedtok Stortinget at menn og kvinner skal behandles likt hvis ektefellen dør. Beregningene for de som fikk pensjon før 2009 ga kvinner store økonomiske fordeler. De fikk da også navnet «gullenker».

Over én million

I 1814 omfattet enkekassen 2000

embetsmenn. Utover århundret vokste det moderne Norge frem og med det økte antallet ansatte i staten. Spesielt innenfor områdene samferdsel, utdanning, helse, forsvar, lov og orden og byråkrati.

I dag er Statens pensjonskasse den største pensjonskassen i Norge og administrerer pensjonsrettighetene til drøyt én million mennesker, og betaler ut over 25 milliarder kroner i pensjoner. Dersom en legger sammen alle pensjonsrettighetene som medlemmene i Statens pensjonskasse opparbeidet seg per 2017, tilsvarer det drøyt 500 milliarder kroner. Det betyr at staten må ha drøyt 500 milliarder kroner

«i reserve» for å sikre dekning av disse fremtidige forpliktelsene.

Skal ikke tvinne tommeltotter

Hva er din pensjonistdrøm?

I en uhøytidelig meningsmåling på Statens pensjonskasses hjemmeside, spk.no, kommer det frem at de fleste statsansatte vil bli aktive pensjonister. Hele 23 prosent sier at de vil dra til varmere strøk når de blir pensjonister, 20 prosent vil utforske Guds frie natur, 18 prosent vil bruke mer tid på barn og barnebarn, 10 prosent vil fortsette å jobbe, mens bare én prosent vil tvinne tommeltotter.

Et ja-menneske entrer scenen

Wenche Haakedal omtaler seg selv som et ja-menneske. Hun var derfor ikke vanskelig å overtale da Irene Hope tilbød henne jobb som kursleder på en av Norges største helsekongresser.

Av: Vette Daler

I oktober entret Wenche Haakedal scenen på Hotel Royal Garden i Trondheim. I salen satt nærmere femti helsesekretærer, sultne på kunnskap om apotek og legemidler. Temaet for kurset var «Farmasi for helsesekretærer», og anledningen var «Nidaroskongressen». En stor fagkongress for leger og medarbeidere i primærhelsetjenesten over hele Norge.

Tar du en utfordring?

Det var forbundsleder Irene Hope som «headhuntet» Wenche til oppdraget.

– Jeg fikk en henvendelse fra Nidaroskongressen, som trengte en dyktig og kompetent foreleser. Min første tanke var «dette skal vi få til». Det handler om synliggjøring av forbundet og av apotekteknikernes kompetanse. Målet er at alle i Norge skal vite hvem en apotektekniker er, for de gjør en knallgod jobb der ute, sier Hope.

Hun sier at Haakedals navn ganske kjapt dukket opp i hodet.

– Wenche har skrevet lærebok i yrkesutøvelse, undervist på apotekteknikerlinjen og er faglig veldig dyktig. Dessuten kjenner jeg henne godt, så da tok jeg opp telefonen, ringte henne, og spurte om hun tar en utfordring, sier Hope.

Haakedal trengte ikke lang betenkningstid.

– Jeg svarte «Ja» som jeg alltid gjør. Jeg er et ja-menneske, og dessuten har Irene stor overtalelsesevne, sier hun.

Noen våkenetter

Klokka åtte en fredag morgen i oktober entrer Wenche podiet i Trondheim med temaer som bivirkninger, interaksjoner og generisk bytte. Kun avbrutt av en lunsj-pause holder hun det gående i sju timer.

Etter en hel dag med farmasiundervisning puster hun lettet ut i en dyp stol i hotellresepsjonen.

– Det gikk bra, jeg overlevde og fikk heldigvis en del respons fra salen, sier hun.

Wenche Haakedal har holdt kurs på «Nidaroskongressen». En stor fagkongress for leger og medarbeidere i primærhelsetjenesten. Foto: Vetle Daler.

Haakedal har lang fartstid som apotektekniker og har vært leder for daværende Region vest. Foto: Vetle Daler.

Etter en lang dag som foreleser synker Wenche Haakedal ned i en dyp stol. – Jeg overlevde, smiler hun.

Irene Hope iler til.

– Jeg er kjempestolt av jobben du har gjort, sier hun til sin gamle kollega.

Wenche innrømmer at forberedelsene til denne dagen har tatt mye tid.

– Det har vært masse jobb i forkant, og jeg har hatt noen våkenetter. Jeg tror alle har godt av å gjøre sånne ting. Kjenne angsten og panikken i forkant, og seieren etterpå når man har «bestått», sier hun.

Lang fartstid

Haakedal har lang fartstid som apotektekniker og som tillitsvalgt på de fleste nivåer i Farmasiforbundet. Mange vil blant annet huske henne som leder for daværende Region vest.

Nå har den driftige damen fra Sogn lagt apotekteknikerjobben på hylla og blitt pensjonist, men hun hviler ikke på laurbærene av den grunn.

– Jeg har helsen i behold, så jeg burde kanskje jobbet, med tanke på hva som er politisk korrekt i våre dager. Det er gøy

å komme ut fra kjøkkenet, og fortsatt være interessert i faget, men det er mer attraktivt å ta denne typen oppdrag enn å ta vakter på apoteket. Det beste med pensjonisttilværelsen er uansett å kunne bestemme over tiden sin selv, sier hun.

Bijobb

Da går det for eksempel an å ta tre ukers langtidshver i varmere strøk om vinteren, besøke barnebarn, eller å skaffe seg en bi-jobb. Wenche har nemlig gått birøkterkurs.

– Jeg har alltid vært interessert i alt som har med naturen å gjøre, og bier er forferdelig i skuddet, vet du. Jeg kan det der med biene og blomstene, for å si det sånn, humrer hun.

Etter ildsåpen på scenen i Trondheim har hun følgende råd til yngre apotekteknikere der ute:

– Hvis noen spør om du vil bli tillitsvalgt, om du vil ha nye oppgaver eller prøve noe annet nytt, si ja! Da kommer du et steg videre.

BLOKKERER 92 % AV DENTINKANALENE ETTER BARE 6 SKYLLINGER in vitro*¹

Alkoholfrie Listerine® Professional Sensitivity Therapy, et munnskyll til bruk to ganger daglig, bygger på kaliumoksalat-krystallteknologi:

- Kaliumoksalat bindes til kalsium i spyttet, og krystaller dannes.
- Krystallene lagres dypt inne i eksponerte dentinkanaler.
- Krystallene bygges opp ved hver skylling, noe som gir en dyp, stabil og heldekkende forsegling av dentinkanaler.

Listerine® Professional Sensitivity Therapy kan brukes separat for langvarig beskyttelse,^{2,3} eller i kombinasjon med tannkrem mot sensitive tenner.

Profesjonell munnpleie hjemme

Dette produktet skal ikke anbefales til pasienter med kjent nyresykdom, nyrestein eller malabsorpsjonssyndrom, eller til pasienter som har et høyt inntak av vitamin C (1000 mg eller mer per døgn).

1) Sharma D et al, 'A novel potassium oxalate-containing tooth desensitizing mouthrinse: A comparative in vitro study' Journal of Dentistry Vol 41 S4 2013 Pg S18-S27 2. Ved bruk 2 ganger daglig. 3. Relief of hypersensitivity DOF 4 - 2012, Combination Tubule Occlusion, DOF 2 - 2012. *Basert på % hydraulisk konduktansreduksjon. NO/LI/13-0070a(1)

Øre for språk, hjerte for mennesker

Med serbisk morsmål, bachelor i engelsk, erfaring med spansk og et visst ordforråd i fransk og russisk er Tijana Przulj spesielt god å ha når Bergens-turister trenger hjelp på landets eldste apotek.

Av: Kristin Rosmo

Hjemme i Vrnjacka Banja i Serbia valgte Tijana Przulj den fireårige apotekteknikerutdanningen på videregående skole. Hun tenkte det ville være et fint grunnlag for senere studier innen sykepleie eller medisin. – Den viktigste forskjellen fra den norske apotekteknikerutdanningen er, foruten varigheten, at den går mer i dybden innen kjemi, matte og farmasiefaglige fag, sier Przulj.

Eller Tijana, som alle kjenner henne som. Etternavnet er en utfordring for nordmenn. Gjennom årene på videregående skole vokste det fram en stor interesse for språk

hos Tijana, og hun valgte å gjennomføre en bachelor-utdanning i engelsk etter endt videregående. Samtidig tok hun oppdrag som forfatter av engelske artikler.

Da mannen hennes fikk fast jobb i Bergen i 2013, valgte hun å bli med på flyttelasset. Etter kort tid besto hun norsktesten på høyere nivå og fikk apotekteknikerutdanningen fra Serbia godkjent i Norge. Hun fikk deretter en fast 60-prosent stilling ved Apotek 1 Svanen i Bergen. Norges eldste apotek, grunnlagt i 1595. – Her trives jeg godt, og er takknemlig for den hjelpen jeg fikk til å forstå ulike uttrykk og dialekt-ord fra kolleger i begynnelsen.

Hun mener noe av det beste med jobben er å kunne dele kunnskap med kundene. Hun liker også å lytte til kundenes meninger om helse- og livsstil. – En periode arbeidet jeg på Apotek 1 Ulriksdal de dagene jeg ikke var på Apotek 1 Svanen. Der sluttet jeg for et års tid siden for å få mer tid til andre interesser.

Det betyr å gjøre mer av det hun elsker, nemlig å skrive og lære. Hun er blant annet interessert i informatikk, og lager

nettsider på oppdrag for andre.

– Jeg vil holde fast på min forbindelse til språk og skriving, og bruker all ledig tid til å bygge på mine kunnskaper.

Når apoteket har kunder som ikke kan norsk, er ikke Tijana tung å be om hjelp. Hun behersker i tillegg til morsmålet serbisk og flytende engelsk, både spansk og litt fransk.

– Jeg kan dessuten forstå litt russisk. Det tilhører den slaviske språkgruppen, som også serbisk gjør.

Tijana har foreldre og en bror som bor hjemme i Serbia. Dit reiser hun en uke eller to hvert år.

– Det er viktig å treffe familien og venner i Serbia. Jeg savner selvsagt mange mennesker der. Likevel føler jeg at jeg passer inn minst like godt i Norge. Og Bergen spesielt, sier Przulj.

Navn: Tijana Przulj

Alder: 27

Bosted: Årstad i Bergen. Kommer fra Vrnjacka Banja i Serbia.

Familie: Gift med Dragoljub.

Interesser: Språk, litteratur, bøker, skriving, TV-serier, katter.

Utdanning: Apotektekniker og bachelor i engelsk språk.

Arbeidssted: Apotek 1 Svanen i Bergen.

Arbeidsoppgaver: Kundebehandling og ansvar for apotekets sosiale medier.

Fagorganisert: Ja

Apotektekniker Tijana Przulj synes at kampanjer for innlevering av medisinrester har god effekt. Foto: Kristin Rosmo

MANGE MED HALSBRANN OPPSØKER APOTEK FOR Å FÅ HJELP¹

Modellen er ment for å hjelpe deg som apotekansatt med å visualisere det store spekteret av halsbrannplager, og kan være til hjelp i møtet med halsbrannkunden.

Be kunden om å beskrive sin halsbrann, avdekk behov, vær oppmerksom på hvilke kunder som ikke er velegnet for egenbehandling og anbefal medikament ut fra egen faglig vurdering.

Kunder med **sporadiske symptomer** beskriver plagene som milde eller sjeldne.¹

Kunder med **tilbakevendende symptomer** beskriver plager som opptrer med jevne mellomrom (med en viss frekvens).³

Kunder som opplever **vedvarende symptomer** skal henvises til lege. Denne type symptomer er ikke velegnet for egenbehandling.²

SOMAC Control er:

- velegnet for kunder med tilbakevendende halsbrann³
- en effektiv protonpumphegner for korttidsbehandling av halsbrann og sure oppstøt²
- et legemiddel som hemmer både basal og stimulert syresekresjon¹
- Det kan være nødvendig å ta tablettene i 2-3 dager for å få bedring av symptomer. Ved fullstendig symptomlindring skal behandlingen stanses. Skal ikke brukes forebyggende. Ikke tas samtidig med andre protonpumphegner eller H₂-antagonister. Til kortvarig bruk, maks 4 ukers behandling, forutsatt bedring innen 2 uker. Til voksne og barn over 18 år.²
- Kontraindisert ved samtidig bruk av atazanavir.²
- Henvist til lege hvis pasienten har: utilsiktet vekttap, anemi, gastrointestinal blødning, dysfagi, vedvarende eller blodig oppkast, tidligere magesår eller operasjon i mage-tarmkanalen.²
- Pasienter med stadig tilbakevendende symptomer på fordøyelsesplager eller halsbrann skal til lege regelmessig. Særlig pasienter over 55 år som tar andre reseptfrie legemidler mot fordøyelsesplager eller halsbrann daglig, skal informere apotek eller lege om dette.²
- De vanligste bivirkningene er diaré og hodepine, som forekommer hos færre enn 1 % av pasientene. Svært sjeldne tilfeller av subakutt kutan lupus erythematosus (SCLÉ) er forbundet med protonpumphegner hvis lesjoner oppstår, særlig på solesponert hud skal lege oppsøkes raskt.²
- Skal ikke brukes ved graviditet eller ved amming.²

Referanser:

1. Assessment report for Somac Control, procedure no. EMA/H/C/001098, London 08.05.2009. http://www.ema.europa.eu/docs/en_GB/document_library/EPAR_-_Public_assessment_report/human/001098/WC500054370.pdf (28.07.2015)
2. SPC SOMAC Control, avsnitt 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.6 og 4.8 28.11.16, www.legemiddelsok.no
3. G. Holtmann, M-A. Bigard, P. Malfertheiner et. al. Guidance on the use of over-the-counter proton pump inhibitors for the treatment of GERD. Int J Clin Pharm (2011)33:493-500, figur 1.

Somac Control «Takeda»
Syrepumpehemmer, saltsyresekresjonshemmende middel.

ATC-nr.: A02B C02

ENTEROTABLETTER 20 mg: Hver enterotablett inneholder: Pantoprazolnatriumsesquihydrat tilsv. pantoprazol 20 mg, mannitol, hjelpestoffer. Fargestoff: Gult, rødt og sort jernoksid [E 172], titandioksid [E 171]. **Indikasjoner:** Korttidsbehandling av reflukssymptomer (f.eks. halsbrann, sure oppstøt) hos voksne. **Dosering: Voksne:** Anbefalt dose er 20 mg daglig. Det kan være nødvendig å ta preparatet i 2-3 etterfølgende dager for å oppnå symptomlindring. Behandlingen avsluttes ved symptomfrihet. Behandlingsvarighet skal ikke overstige 4 uker uten at lege er konsultert. Dersom ingen bedring oppnås innen 2 ukers kontinuerlig behandling, skal lege kontaktes. **Barn og ungdom <18 år:** Ikke anbefalt pga. utilstrekkelige data. **Administrering:** Tas før mat. Sveiges hele med litt vann. Skal ikke tygges. **Kontraindikasjoner:** Overfølsomhet for innholdsstoffene. Samtidig bruk av atazanavir. **Forsiktighetsregler:** Ved utilsiktet vekttap, anemi, gastrointestinal blødning, dysfagi, vedvarende eller blodig oppkast, skal lege kontaktes, da symptomene kan lindres og forsinke diagnosen av alvorlige tilstander. I disse tilfeller skal malignitet utelukkes. Lege skal kontaktes ved tidligere magesår eller operasjon i mage-tarmkanalen, >4 ukers kontinuerlig symptomatisk behandling av fordøyelsesplager eller halsbrann, gulsott, nedsatt leverfunksjon eller leversykdom, andre alvorlige sykdommer som påvirker allmentilstanden, eller dersom pasienten er >55 år med nye eller nylig endrede symptomer. Stadig tilbakevendende symptomer på fordøyelsesplager eller halsbrann krever regelmessig legekontroll. Andre protonpumphegner eller H₂-reseptorantagonister skal ikke tas samtidig. Lege skal konsulteres før bruk dersom endoskop eller uretast skal utføres. Pantoprazol skal ikke brukes forebyggende. Nedsatt gastrisk surhet øker antall bakterier som normalt er i mage-tarmkanalen. Dette medfører økt risiko for gastrointestinale infeksjoner som Salmonella, Campylobacter eller C. difficile. Protonpumphegner er forbundet med svært sjeldne tilfeller av subakutt kutan lupus erythematosus (SCLÉ). Ved lesjoner, spesielt på solesponert hud, og hvis forbundet med atralgi, bør lege oppsøkes raskt og seponering vurderes. SCLÉ etter tidligere protonpumphegnerbehandling kan øke risikoen for SCLÉ ved bruk av andre protonpumphegner. **Interaksjoner:** Dersom absorpsjonen av et legemiddel er pH-avhengig (f.eks. ketokonazol, atazanavir), kan absorpsjonen endres ved samtidig administrering. Mulighet for interaksjon med legemidler som metaboliseres via CYP 450 kan ikke utelukkes. Noen få isolerte tilfeller av endringer i INR er rapportert ved samtidig bruk av fenpropion eller warfarin. INR skal kontrolleres ved samtidig bruk av kumarinantikagulantia etter oppstart, seponering eller ved uregelmessig bruk av pantoprazol. Ved samtidig bruk av høydose metotreksat (f.eks. 300 mg) og protonpumphegner er økte metotreksatnivåer hos noen pasienter rapportert. Ved bruk av høydose metotreksat (f.eks. kreft og psoriasis), kan derfor midlertidig seponering av pantoprazol vurderes som nødvendig. **Graviditet, amming og fertilitet:** Graviditet: Det finnes ingen data fra bruk hos gravide. Dyrestudier har vist reproduksjonstoksiske effekter. Potensiell human risiko er ukjent. Skal ikke brukes under graviditet. Amming: Ukjent. Utvalgte, mellom hos dyr. Skal ikke brukes under amming. **Bivirkninger:** Ca. 5% av pasientene får bivirkninger. Vanligst er diaré og hodepine, som forekommer hos <1%. Mindre vanlige (≥1/1000 til <1/100): Gastrointestinale: Diaré, kvalme, oppkast, oppblåsthet, forstoppelse, munntørhet, magesmerter og ubehag. Hud: Utslett, eksem, urupsjon, pruritus. Lever/galle: Økte leverenzym (transaminaser, -GT). Neurologiske: Hodepine, svimmelhet. Psykiske: Søvnforstyrrelser. Øvrige: Asteni, tretthet, utilpasshet. **Sjeldne (≥1/10 000 til <1/1000):** Blod/lymfe: Agranulocytose. Hud: Urticaria, angioedem. Immunsystemet: Hypersensitivitet (inkl. anafylaktiske reaksjoner og anafylaktisk sjokk). Kjønnsorganer/bryst: Gynekomasti. Lever/galle: Bilirubinøkning. Muskelskjelettsystemet: Artralgi, myalgi. Neurologiske: Smaksforstyrrelser. Psykiske: Depresjon (og forverring), Stoffskifte/ernæring: Hyperlipidemi, lidning (triglyserider), vektforandring. Øye: Synsforstyrrelser. Øye: Synsforstyrrelser, uklart syn. Øvrige: Økt kroppstemperatur, perifert ødem. **Svært sjeldne (<1/10 000), ukjent:** Blod/lymfe: Trombocytopeni, leukopeni, pancytopeni. Hud: Stevens-Johnsonsyndrom, Lyells syndrom, erythema multiforme, fotosensitivitet, subakutt kutan lupus erythematosus. Lever/galle: Hepatocellulær skade, gulsott, leversvikt. Nyre/urinvier: Interstitiell nefritt. Psykiske: Desorientering (og forverring), hallusinasjoner, forvirring (særlig hos disponerte pasienter og forverring av eksisterende symptomer). Stoffskifte/ernæring: Hyponatremi, hypomagnesemi. **Overdosering/Forgiftning: Symptomer:** Ingen kjente symptomer på overdose hos menneske. Doser opp til 240 mg gitt i.v. i løpet av 2 minutter ble godt tolerert. **Behandling:** Symptomatisk og støttende. Pantoprazol er ikke dialyserbart pga. høy proteinbinding. Se Giftinformasjonens anbefaling A02B C02 side 4. **Egenskaper: Klassifisering:** Protonpumphegner. Pantoprazol er et substitutt benzimidazol som doseavhengig hemmer saltsyresekresjon i magesekken via spesifikke blokkade av parietalcellenes protonpumpe. **Virkningsmekanisme:** Pantoprazol omdannes til aktiv form, et sykklisk sulfenamid, i parietalcellenes sure miljø hvor det hemmer H₂K⁺-ATPasen. Hemmer både basal og stimulert saltsyresekresjon. Pantoprazol gir økt pH i ventrikkel og dermed økt gastrinproduksjon. Gastrinøkningen er reversibel og proporsjonal med syreproduksjonen. Pantoprazol binder til enzymet distalt for reseptornivået og påvirker saltsyresekresjonen uavhengig av type stimulus (acetylkolin, histamin, gastrin). De fleste pasientene oppnår lindring av halsbrann og reflukssymptomer på 2 uker. Absorpsjon: Fullstendig og raskt. Biotilgjengelighet er ca. 77% og hverken AUC eller C_{max} påvirkes av samtidig matinntak. Forsinkelse av absorpsjonen kan derimot oppstå. Maks. serumkonsentrasjon [1-1.5 µg/ml] nås ca. 2-2.5 timer etter administrering av en enkeltdose på 20 mg. Endres ikke ved gjentatt dosering. **Proteinbinding:** Ca. 98%. **Fordeling:** Distribusjonsvolum: Ca. 0.15 liter/kg. **Halveringstid:** Ca. 1 time. **Metabolisme:** Nesten utelukkende i leveren. **Utskillelse:** Metabolittene utskilles primært renalt (80%), resten via feces. **Pakninger uten resept:** Enterotabletter 7 stk. og 14 stk. er unntatt fra reseptplikt. **Pakninger og priser (per 2.08):** 7 stk. (blister) 050376. 14 stk. (blister) 050387.

Ta kontakt på tlf: 800 800 30 eller infonorge@takeda.com · www.nycomed.no · www.takeda.no

NO/PANTO/0417/0006/12180

Kurskalender for 2018

Grunnoplæringen Trinn1-kurs og Trinn2-kurs avholdes regionalt, for å bli kjent og bygge nettverk med andre i din region. Trinn3-kurs avholdes på østlandsområdet og følger avtaleverket, kursene er tilpasset de ulike sektorene (privat, stat, kommune og Spekter). Vi har videre delt opp Trinn3-kursene i følgende sektorer: Statlig sektor, privat sektor og Spekter (1-9) og KS, Virke-Huk og Spekter helse. Er du usikker på hvilken sektor du tilhører kan du gå inn på parat.com og finne dette på «Min side», der du finner din egen tariffavtale.

Fordypningskursene er tilrettelagt for at tillitsvalgte skal få økt kompetanse innenfor de områdene som er viktige i vervet som tillitsvalgt på arbeidsplassen. De aller fleste fordypningskursene krever gjennomført grunnopplæring i Parat, eller tilsvarende forkunnskaper.

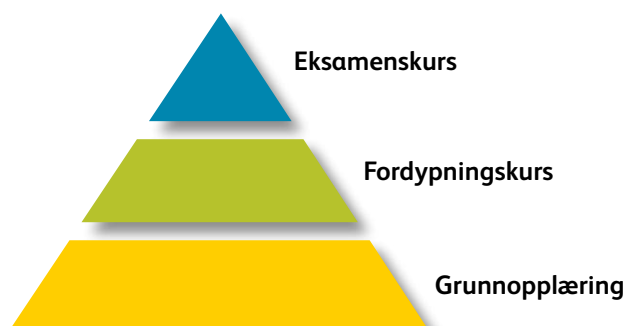
Høgskolekursene arrangerer vi i samarbeid med Høgskolen i Sørøst-Norge. Tillitsvalgte kan ta ett høgskolekurs hvert kalenderår. Våren 2018 arrangeres «Grunnleggende arbeidsrett» og høsten 2018 arrangeres «Samfunnsfag», med vekt på politikk og flerkulturelle samfunn.

Forelesninger på nett

Webinar er forelesninger på nett, med direkte overført bilde og lyd, i tillegg er det lagt til rette for chat, der du fortløpende kan stille spørsmål og få svar. Foreløpig er webinar, eller nettmøter i utprøvningsfasen her i Parat, men dette vil det blir mer av i 2018.

Kurspyramiden for tillitsvalgte i Parat

Kurs og konferanser for tillitsvalgte 2018

Januar

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4

- 15.–17. januar Presentasjonsteknikk og kommunikasjon, Sanner
- 22.–24. januar Trinn3-kurs stat, Sanner
- 22.–24. januar Trinn3-kurs privat og Spekter (1-9), Sanner
- 22.–25. januar Grunnleggende arbeidsrett 15. studiepoeng 1. samling, Scandic Oslo City

Februar

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
29	30	31	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	1	2	3	4

- 5.–7. februar Trinn2-kurs Øst og Sør (tilpasset KS), Quality grand hotel, Kongsberg
- 5.–7. februar Kurs i forhandlingsteknikk privat sektor og spekter, Sanner
- 12. februar Paratkonferansen, Scandic Oslo airport
- 13. februar Tariffkonferansen, Scandic Oslo airport
- 14.–16. februar Forhandlingsteknikk og lokale forhandlinger KS/Virke-Huk og Spekter helse, Olavsgaard
- 26.–28. februar Presentasjonsteknikk og kommunikasjon, Sanner

Mars

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
26	27	28	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	1

- 5.–7. mars Økonomiforståelse og lokale forhandlinger i privat sektor og spekter, Scandic Oslo Airport
- 12.–14. mars Forhandlingsteknikk stat, Scandic Oslo Airport
- 13.–15. mars Trinn2-kurs Midt og Nord, Scandic Ishavshotel
- 13.–15. mars Trinn2-kurs Vest, Quality hotel Edvard Grieg
- 20.–23. mars Grunnleggende arbeidsrett 15. studiepoeng 2. samling, Scandic Oslo City

April

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
26	27	28	29	30	31	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	1	2	3	4	5	6

- 17.–18. april Styrearbeid, Olavsgaard
- 23.–25. april Konflikt håndtering, kommunikasjon og juss., Scandic Oslo Airport
- 24.–26. april Trinn2-kurs Øst og sør, Quality Hotell Klubben

Mai

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
30	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	1	2	3

- 23.–25. mai Trinn3-kurs privat og spekter (1-9), Sanner

Juni

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
28	29	30	31	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	1

- 4.–5. juni ParatStat konferansen, Radisson Blu, Gardermoen

Kurs og konferanser for tillitsvalgte 2018

Juli

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
25	26	27	28	29	30	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5

August

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2

- 29.–31. august Trinn2-kurs Øst og Sør, Olavsgaard
- 30. august Lokale forhandlinger for funksjonærer i NHO og Virke, Parats lokaler

September

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

- 3. september Tilsetningsråd stat, Park Inn
- 5.–6. september Regionmøte Vest, Bergen
- 10.–11. september Regionmøte Øst
- 12.–13. september Regionmøte Midt
- 17.–19. september Trinn3-kurs stat, Olavsgaard
- 17.–20. september Samfunnsfag – med vekt på politikk og flerkulturelle samfunn, Scandic Oslo City
- 20.–21. september Regionmøte Nord
- 26.–27. september Regionmøte Sør

Oktober

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4

- 15.–17. oktober Trinn2-kurs Øst og Sør (tilpasset KS), Kongsberg
- 16.–18. oktober Trinn2-kurs Vest, Quality Hotel Edvard Grieg
- 17.–18. oktober Arbeidsgivers styringsrett, omstilling, permittering og nedbemanning - privat, Olavsgaard
- 22.–23. oktober Retorikk, Olavsgaard
- 23.–25. oktober Trinn2-kurs midt og Nord, Quality hotel Augustin

November

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
29	30	31	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	1	2

- 1.–2. november Arbeidsgivers styringsrett, omstilling og nedbemanning, Olavsgaard
- 5.–7. november konflikthåndtering - kommunikasjon og juss., Olavsgaard
- 14.–15. november Parat Landsmøte 2018, Radisson Blue, Bergen
- 20.–22. november Trinn2-kurs Øst og Sør, Quality grand hotel, Kongsberg
- 20.–22. november Trinn3-kurs KS, Virke-Huk, spekter helse, Olavsgaard
- 26.–27. november Retorikk, Olavsgaard
- 28.–30. november Trinn3-kurs Privat og spekter (1-9), Sanner
- 28.–30. november Trinn3-kurs stat, Sanner

Desember

Ma	Ti	On	To	Fr	Lø	Sø
26	27	28	29	30	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	4	5	6

- 3.–4. desember Arbeidstid, Olavsgaard

Øvrig kurs informasjon

Arrangementer i regionene

Regionene arrangerer Trinn1-kurs og konferanser for tillitsvalgte. For medlemmene tilbyr regionskontoret faglige temadager og aktiviteter av sosial karakter. Har du spørsmål om dette, kan du kontakte ditt regionskontor.

For mer informasjon om Parats kurs, konferanser, temadager og andre aktiviteter, finner du dette på parat.com, se «kurs og utdanning».

Reiser og overnatting

Parat ønsker å bruke opplæringsmidlene til gode kurs med mye læring på anerkjente hotell. For at flest mulig deltakere skal rekke fram samme dag, starter derfor de fleste kursene klokken 11.00. Ved å unngå overnatting dagen før kursstart og unødig bilgodtgjørelse, vil flere få anledning til å delta på kurs. Reisen må foregå på rimeligste måte og vi henviser til Parats reiseregulativ på Parats hjemmesider.

Parat har i de siste årene dessverre hatt mange ubenyttede hotellrom, uten at deltagerne har gitt beskjed eller meldt avbud. Dette hindrer at personer på venteliste får plass. Deltakere som uteblir fra et arrangement med bestilt overnatting, uten å varsle Parat, vil derfor i 2018 få tilsendt en regning på 1000 kroner pr. natt.

For Parat-kurs som blir avholdt på Sanner hotell, anbefaler vi deltakere fra Oslo å ta tog til Gran stasjon (på Gjøvikbanen). For deltakere som kommer fra Gardermoen, settes det opp en felles taxi fra flyplassen, bestilt av Parats kursadministrasjon. Det er viktig at deltagerne på disse kursene gir tilbakemelding på om man skal være med eller ikke innen fristen som er oppgitt. Ved forsinkelser, må kursdeltager ta kontakt med kursansvarlig. Man må ikke benytte taxi alene uten godkjenning fra Gardermoen til Sanner.

Målgruppen på kursene er tillitsvalgte i Parat. Vi sender ut kursinvitasjon elleve uker før kursstart til tillitsvalgte som er i målgruppen for kurset. Deltakere på kurs blir valgt ut i fra verv, og hovedtillitsvalgte vil bli prioritert. For at du skal bli prioritert som kursdeltaker er det viktig at informasjonen på «Min side» til enhver tid er oppdatert.

For å kunne komme inn på «Min side» og melde deg på kurs, må du ha medlemsnummer og passord. Der står det også hvilke kurs og konferanser du har deltatt på tidligere og hvilke du har fått plass på. Har du spørsmål, ta kontakt med medlem@parat.com.

Har du spørsmål til kursene, kontakt:

kurs@parat.com, eller ring sentralbord på telefon: 21 01 36 00.

Du kan også kontakte kursadministrasjon i Parat direkte:

- Hege Thorud,
e-post: hege.thorud@parat.com, telefon: 924 49 819
- Monica Bjørlo,
e-post: monica.johansen.bjorlo@parat.com, telefon: 930 40 952
- Bente Trøen,
e-post: bente.troen@parat.com, telefon: 909 72 832

Parat-medlem Jan Erik Aasen er skadedyrbekjemper i ABS Skadedyrkontroll. Foto: Vetle Daler.

Dyrekjær skadedyrbekjemper

Hjemme har han en blind katt med diabetes. På jobben tar han livet av småkryp. Møt skadedyrbekjemper og Parat-medlem Jan Erik Aasen en dag han jakter skadedyr i en enebolig på Nesbru i Asker utenfor Oslo.

Av: Vetle Daler

En kunde har ringt og klaget på at det kravler i taket på soverommet. Da rykker Jan Erik Aasen (48) ut. Han er skadedyrbekjemper i ABS Skadedyrkontroll, og er ukentlig på oppdrag hos kunder i Oslo-området.

Giftig møte

Denne høstfredagen tar han runden rundt huset på Nesbru og sjekker boksene med gift han har satt ut tidligere.
– Boksene er til for å få ned bestanden, det er ikke løsningen. Løsningen er å finne ut

hvor de kommer seg inn i huset, og tette sprekkene, sier han.

Han bytter ut giftblokkene som mus og rotter har forsynt seg av, og flytter noen av boksene til andre steder på eiendommen

Jan Erik Aasen sjekker boksene med gift han har satt ut tidligere. Foto: Vetle Daler.

ABS Skadedyrkontroll

15 ansatte som opererer i Oslo og resten av Sør- og Østlandet.

- Betjener bedrifter, institusjoner, næringsmiddelbedrifter, hoteller, restauranter og kafeer, dagligvareforretninger og private hjem.
- Jobber med bekjempelse og forebygging av insekter, rotter, mus og lagervareinsekter, duekontroll og hygienekontroll av næringsmiddelbedrifter

Aasen bytter ut giftblokkene som mus og rotter har forsynt seg av. Foto: Vetle Daler.

før turen går inn i huset. Blant stedene som sjekkes er under kjøkkenbenken, hvor gnagere ofte dukker opp for å lete etter mat.

– Ingen spor her, men det har hendt at jeg har funnet musereir under kjøkkenbenker, sier Aasen.

Kurs og eksamen

For å bli godkjent skadedyrbekjemper må det kurs og eksamen til, i regi av Folkehelseinstituttet.

– Her må man blant annet være i stand til å gjenkjenne 20 ulike skadedyr, sier Aasen.

Blant dyrene en skadedyrbekjemper må ha kompetanse på er maur, biller, veggedyr, flått, veps, humle, bier, fluer, kakerlakker og forskjellige gnagere som rotter og ulike typer mus.

Jobben som skadedyrbekjemper er sesongbetont.

– Vi er ute på oppdrag hele året, men det er ekstra mye på høsten, særlig når det begynner å bli kaldt og snøen kommer. Da søker gnagerne inn, sier Aasen.

Han forteller historien om kunden som hadde et lager med proteinpulver i kjelleren.

– En rotte hadde kommet seg inn og forsynt seg av pulveret. Den var så stor til slutt at den ikke kom seg ut. Det var en ordentlig sværing, ler Aasen.

1. Blant stedene som sjekkes er under kjøkkenbenken, hvor gnagere ofte dukker opp for å lete etter mat. Foto: Vetle Daler.

2. Det hender han finner musereir under kjøkkenbenker. Foto: Vetle Daler.

3. Aasen har ansvaret for nettbutikken, der firmaet selger «gjør det selv»-produkter for skadedyrbekjempelse. Foto: Vetle Daler.

Humant og effektivt

Til tross for at jobben hans er å utrydde uønskede småkryp, er Aasen glad i dyr. – Jeg er veldig dyrekjær, og er opptatt av avlaving skal gjøres så humant og effektivt som mulig. De er jo levende vesener. Rotter og mus er faktisk også beskyttet av dyrevelferdsloven, sier han.

Hjemme på Vøyenenga i Bærum har han en katt som er blind på det ene øyet, og som i tillegg har diabetes.

– Jeg har vært mye hos veterinæren med katta, og da er det greit å ha en jobb der jeg har frihet under ansvar. Jeg styrer det meste av tiden min selv, sier Aasen.

I tillegg til å bekjempe skadedyr «i felten», bestyrer han nemlig ABS' egen nettbutikk.

– Opprinnelig er jeg utdannet bilmekaniker, men har mange års bakgrunn fra lager, logistikk og innkjøp. Derfor var det naturlig at jeg fikk ansvaret for nettbutikken, hvor vi selger «gjør det selv»-produkter for skadedyrbekjempelse. Vi startet nettbutikken for halvannet år siden og omsetter allerede for seks millioner kroner, så her er det et stort marked, sier Aasen.

Vepsejobber

Aasen trives godt med å drive nettbutikken, men setter også pris på uteoppdragene. Og noen jobber er morsommere enn andre.

– Vepsejobber synes jeg er ganske artig, der er det mye rart. Ofte tør ikke kundene å fjerne vepsebol selv, spesielt de som er

redde for allergiske reaksjoner ved stikk. Så da er det bare å utstyre seg med drakt og ansiktsbeskyttelse og sette i gang. Jeg har vært forskånet fra å få vepsestikk på jobb, men en kollega fikk veps innunder drakta, humrer han.

– Visste du forresten at det er en myte at vepsen bare stikker en gang?

Bier, derimot, stikker bare en gang. I disse tider hvor bie-bestanden synker, er Aasen og kollegaene hans forsiktig med å drepe bier.

– Vi prøver heller å flytte dem, men i noen tilfeller, der de er en stor plage, må man drepe dem. Vi prøver alltid å overtale kunden til å finne andre løsninger først, sier han.

Jan Erik Aasen sier det i løpet av få år har vært en økning av kakerlakker og veggedyr på 700 prosent i Norge. Foto: Vetle Daler.

Veggdyr øker

De siste årene har antallet «eksotiske» skadedyr som kakerlakker og veggedyr økt i Norge.

Fra 2007 til 2016 har antall registrerte årlige veggedyrbekjempelser økt med nærmere 700 prosent. I 2007 ble det registrert 447 bekjempelser av veggedyr i Norge. Ni år senere, i 2016, ble det notert 3034 tilfeller. Rundt 30 prosent gjelder overnattingssteder, ifølge Folkehelseinstituttet.

– Får du veggedyr, må alt ut, klær, tekstiler og møbler. Møblene plasseres vi på fryselager i noen dager. Mange kaster faktisk sengene sine etter veggdyrangrep, sier Aasen.

Når du er på reise bør du ifølge Aasen sette kofferten i badekaret, og skifte klær på badet.

– Ikke la klær ligge og slenge på hotellrommet. Du kan også vippe opp senga og lyse med lommelykt for å se etter svarte flekker. Finner du slike flekker, er det trolig avføring fra veggedyr. Når du kommer hjem, bør du pakke ut utendørs og fryse ned klærne du har hatt med deg før du vasker dem. Det er litt styr, men får du veggedyr inn, kan jeg love deg at det blir mer styr, og det kan bli dyrt. Enkle forholdsregler kan spare deg for mye, sier han.

Ta forholdsregler

Skadedyrbekjemperen har også flere tips for hvordan du kan unngå de mer «tradisjonelle» skadedyrene.

– Ikke mat fugler for nær huset. Driver du med kompost, bruk en lukket kompost-

binge og hold vegetasjon unna huset, råder han.

Du kan også ifølge Aasen ta en runde rundt huset med speil eller selfiekamera, se under panelet etter sprekker der gnagere kan komme seg inn.

– La heller ikke vedstabler og lignende stå inntil husvegger. Når det gjelder maur, bør du ikke ha jord inntil veggen. Du bør også fjerne gamle stubber og råtne trær i nærheten, sier Aasen.

Parat
informerer

Arbeidstid for fremtiden

Parats hovedstyre har tidligere vedtatt at flaggsaken for 2018 skal være «Arbeidstid for fremtiden», noe som gjør at dette temaet vil synliggjøres i mye av arbeidet som skal gjøres i tiden fremover.

Noe av det organisasjonen vil sette søkelys på er positive og negative konsekvenser, i endret arbeidstid, som følge av den teknologiske utviklingen. I dette ligger også synliggjøring av hvilke positive og negative konsekvenser økt fleksibilitet i arbeidslivet har for forholdet mellom arbeidstid og fritid.

Seier over NHO

Parats medlemmer i Agility Subsea Fabrication i Tønsberg får tariffavtale etter en tvist mellom Parat og NHO. Parat-medlemmene blir omfattet av Verkstedoverenskomsten.

Selskapet legger ned driften i Skien og flytter ansatte til verftet i Tønsberg. NHO ønsket å vente til denne sammenslåingen var gjennomført før de ansatte kunne få tariffavtale, men Parat var av en annen mening.

– Kollektive forhandlinger er en forutsetning for at det organiserte arbeidsliv skal fungere. Det er gjennom tariffavtalen de tillitsvalgte får forhandlingsrett på vegne av medlemmene og rett til informasjon og drøftelser med arbeidsgiver, sier Parats forhandlingssjef Turid Svendsen.

Turid Svendsen. Foto: Vetle Daler.

Vikar i juridisk avdeling

Maren Hestenes Merli er advokat og ansatt i et tre måneders vikariat i Parats juridiske avdeling. Hun har jobbet i advokatfirmaet Grette, der hun fikk advokatbevilling i februar 2017. I Grette har Hestenes Merli jobbet med arbeidsrett og vil fortsette i 20 prosent stilling der, mens hun vikarierer de resterende 80 prosent i Parat.

Foto: Advokatfirmaet Grette.

Ny rådgiver i Tromsø

Siren Somby er ansatt som rådgiver på Parats regionkontor i Tromsø fra januar 2018. Hun har en master i innovasjon, organisasjon og ledelse fra Norges Fiskerihøgskole og har tidligere jobbet i NHO. I NHO jobbet Somby med kurs i arbeidsrett, varsling, HMS, medietrening og coaching.

Foto: Privat

Ny rådgiver i Oslo

Truls O. Bjørhei er ansatt som rådgiver på Parats regionkontor i Oslo fra januar 2018. Han er utdannet jurist (cand.jur) har jobbet i NAV. Bjørhei er tidligere vært tillitsvalgt AVYO og vil særlig jobbe med statsansatte og medlemmer i kommunal sektor.

Foto: Privat.

Vikar på regionkontoret i Oslo

Nathalie Gullager er ansatt i et vikariat i Parats regionkontor i Oslo fra februar 2018. Hun har en bachelor i jus og en mastergrad i menneskerettigheter og multikultur. Gullager har jobbet administrativt i Norwegian og som frivillig i Røde Kors og Amnesty. Hun har tidligere vært tillitsvalgt i forbindelse med studiene.

Foto: Privat.

Parats medlemsfordeler

Du kan spare mye ved å bruke Parats medlemsfordeler og nytte godt av noen av markedets beste forsikringer. Vi har også gode låne- og spareavtaler.

Som medlem får du direkte tilgang til en rekke advokater med spesialkompetanse, der arbeidsrettslig bistand er gratis. Du kan i tillegg få en times gratis konsultasjon med advokat i privatrettslige saker. Rabatt på hotell, leiebil, drivstoff og strøm er andre fordeler du har tilgang til, se parat.com for detaljer og mer informasjon.

Parats regionutvalg (RU)

■ RU region Nord (Finnmark, Troms, Nordland):

Leder: Lars Raymond Holm, Luftfartstilsynet

E-post: Lrh@caa.no

Johanne Hagerupsen, Høgskolen i Harstad

E-post: johanne.hagerupsen@hih.no

Anne-Katrine Thomassen, Brønnøysundregisterne

E-post: akt@brreg.no

Tor-Fredrik Olsen, Finnmark Fylkeskommune

E-post: tor.fredrik.olsen@ffk.no

Åse Helen Andersen, Apotek 1 Hammerfest

E-post: aasehelande@hotmail.com

Terje Grytdal Roland, Nord-Troms Tingrett, UNG-representant

E-post: terje.grytdal.roland@domstol.no

■ RU region Midt (Nord- og Sør Trøndelag, Møre og Romsdal):

Leder, Jannike Hanssen, Statens vegvesen

E-post: Jannike.hanssen@vegvesen.no

Morten Mørch, NTNU

E-post: Morten.morch@ntnu.no

Siri Finseth, Helse Nord-Trøndelag

E-post: Sirs.finseth@helse-nordtrondelag.no

Grete Kambuås, Boots Apotek

E-post: gretkam@online.no

Marit Holstad Aarsæther, Høgskolen i Volda

E-post: maritaa@hivolda.no

Mona Nerland, Politiet i Molde, UNG-representant

E-post: mona.nerland@politiet.no

■ RU region Øst

(Østfold, Hedmark, Oppland, Oslo og Akershus):

Leder: Hilde Margrete Bjørklund - Cappelen Damm AS

E-post: hilde.bjorklund@cappelendamm.no

Bente Iren Tollefsen Moen - Statens Pensjonskasse

E-post: bente.iren.moen@spk.no

Stein Grindheim - SAS Ground Handling

E-post: stein.grindheim@sas.no

Ronny Kjønso - Asko Øst

E-post: ronny.kjonso@asko.no

Anja P. Ahlstrøm – NIBIO

E-post: Anja.Ahlstrom@nibio.no

Hans Andreas Bøhmer, Securitas i Oslo, UNG-representant

E-post: hanboh@gmail.com

■ RU region vest (Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane):

Leder: Rune Skaar, Bergen kommune

E-post: rune.skaar@bergen.kommune.no

Vidar Alfei, NAV Økonomitjeneste

E-post: vidar.alfei@nav.no

Hege Solbakken Sæbø, Stavanger Aftenblad AS

E-post: hege.solbakken.saebo@aftenbladet.no

Wibecke Soraas Onarheim, Gulating lagmannsrett

E-post: wibecke.soraas.onarheim@domstol.no

Gro Nondal Buvik, Sognekraft AS

E-post: gro.nondal.buvik@sognekraft.no

Erik Andreassen, Gate gourmet i Bergen, UNG-representant

E-post: eandreassen@gategourmet.com

■ RU region Sør (Aust- og Vest Agder, Telemark, Vestfold og Buskerud):

Leder: Ragnhild Negård – NAV

E-post: ragnhild.negard@nav.no

Nina Ødegård – Høgskolen i Buskerud og Vestfold

E-post: Nina.Odegard@hbv.no

Cecilie Holt, NAV

E-post: cecilie.holt@nav.no

John-Inge Nerland – Fylkesmannen i Buskerud

E-post: fmbujin@fylkesmannen.no

Anne Britt Skomedal, Vitusapotek Elefantens Kristiansand

E-post: annebritt1962@hotmail.com

Lahvry Helene Fürst Bright, UNG-representant

E-post: lahvry@hotmail.com

Spørsmål til juridisk og forhandlingsavdelingen i Parat

Vi som gir svar i denne utgaven av Parat er:

*Bjørn Are Sæther
Rådgiver*

*Anders B. Lindstrøm
Leder juridisks avd.
Advokat*

*Renate Messel Hegre
Forhandler*

*Thomas Lilloe,
Forhandler*

*Thore Eithun Helland
Advokat*

*Guro Løkken Bæro
Advokat*

Har du spørsmål til juristene eller til forhandlingsavdelingen, kan du sende spørsmålene til trygve.bergsland@parat.com. Vi hjelper deg som medlem med alle typer problemstillinger knyttet til arbeidsforhold og tolkning av avtaleverket. Du kan også ta kontakt med oss når det er behov for skriftlig og muntlig rådgivning i forbindelse med omorganisering, nedbemanningsprosesser, ferie, arbeidstidsordninger, trygdespørsmål og lignende.

For liten lønnsøkning

Vi har akkurat hatt lokale lønnsforhandlinger i kommunen hvor jeg jobber. Jeg er ikke fornøyd med det tillegget jeg fikk. Selv om jeg vet at vår tillitsvalgt gjør så godt hun kan i forhandlingene, vil ikke arbeidsgiver prioritere meg. Har du noen gode råd?

Wenche

Svar: Det vil alltid være slik at ikke alle får innfridd sine forventninger i lønnsforhandlingene. Pengene som skal fordeles er begrenset. I hovedtariffavtalen har vi bestemmelsen om lønnsamtale, der du kan be om en samtale med din nærmeste leder for å diskutere din lønnsutvikling. Her kan du også diskutere arbeidsgivers forventninger til din jobbutførelse og hva som skal til for å få

en bedre lønnsutvikling. Hvis du ønsker, kan du ha din nærmeste tillitsvalgt med i møtet og det skrives referat fra møtet dersom du ønsker det.

Bjørn Are

Oppsigelse og nye ansettelser

Jeg har vært ansatt i et transportfirma som i sommer måtte gå til oppsigelse av fem fordi vi mistet en stor kunde.

Oppsigelsesprosessen foregikk på en korrekt måte og arbeidsgiver fulgte ansiennitetsprinsippet og vi med kortest ansiennitet ble sagt opp. Nå er det snakk om at arbeidsgiver har avtale med en ny kunde, og at det er behov for å ansette tre av oss igjen. Spørsmålet mitt er om arbeidsgiver står fritt til å velge hvem av oss han vil ansette?

Kjell Morten

Svar: En arbeidstaker som er sagt opp på grunn av driftsinnskrenkning har fortrinnsrett ved nyansettelse. Fortrinnsretten gjelder i et år fra oppsigelsestidens utløp. Dersom det er flere som har rett til en stilling, plikter arbeidsgiver å følge de samme reglene for utvelgelse ved oppbemanningen som ved den forutgående nedbemanningen. Dette er beskrevet i arbeidsmiljølovens paragraf 14-2. Bestemmelsen innebærer at arbeidsgiver plikter å legge de samme utvelgelseskriteriene til grunn ved inntak som ved oppsigelsene. Dersom ansiennitetsprinsippet ble fulgt ved oppsigelsene, er arbeidsgiver som hovedregel forpliktet til å følge det samme prinsippet ved oppbemanningen. Dersom kompetansebehovet er et annet enn på oppsigelsestidspunktet, kan det imidlertid være saklig grunnlag for å fravike ansiennitetsprinsippet ved nyansettelse.

Anders

Omsorgspermisjon

Jeg har en gammel og syk mor på 93 år, som ved enkelte undersøkelser på sykehus trenger følge av pårørende. Er det noen bestemmelser som gir meg rett til fri for å følge henne når det er nødvendig?

Rigmor

Svar: Ja, i henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser har alle arbeidstakere rett til permisjon inntil ti dager hvert kalenderår for å gi nødvendig omsorg til foreldre,

ektefelle, samboer, eller registrert partner. Arbeidsmiljølovens bestemmelse regulerer kun rett til fri og ikke rett til fri med lønn. Dersom du er omfattet av en tariffavtale vil eventuelle rettigheter til velferdspermisjoner med lønn være regulert der. Alternativt kan også retningslinjer eller praktisering av velferdspermisjoner være beskrevet i bedriftens personalhåndbok.

Renate

Betaling for ubekvem arbeidstid

Jeg jobber en del ubekvem arbeidstid og får normalt utbetalt tillegg for dette. Nå krever arbeidsgiver at jeg skal avspasere ubekvem arbeidstid og at jeg ikke kan kreve å få utbetalt dette som lønn. Er dette riktig?

Turid

Svar: I henhold til arbeidsmiljølovens paragraf 10-6 (12) er det slått fast at tillegg for arbeidet overtid ikke kan avspaseres, men må utbetales som lønn. Det finnes ikke tilsvarende lovbestemmelse for ubekvemstillegg eller skifttillegg. Svaret avhenger derfor av hva som er avtalt. Arbeidsgiver kan ikke uten skriftlig avtale pålegge avspasering av ubekvemstillegget, og du kan heller ikke kreve å avspasere med mindre det er avtalt. Slike avtaler kan bare inngås med den enkelte arbeidstaker.

Det vil si at en avtale mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte om at ubekvemstillegg skal avspaseres, ikke vil være gyldig. Oppsummert vil du altså ha krav på å få kompensasjonen for ubekvem arbeidstid utbetalt som lønn med mindre du har avtalt noe annet.

Thomas

Bytte av julegaver

Jeg bruker å få mye «ræl» til jul, og jeg begynner å bli lei av alt som fyller opp skuffer og skap. Det er også et styr å få skrotet på loppemarked hvert år. Hva kan jeg gjøre for å få byttet presangene til noe som jeg har glede og nytte av? Kan jeg kreve det av den butikken gaven er kjøpt?

Truls Reidar

Svar: Kanskje du bør ta en prat med slektningene dine og andre du får gaver fra. Fortell dem hva du ønsker deg. Du kan også be om at byttelapp legges ved. Etter kjøpsloven eller forbrukerkjøpsloven har du ikke krav på å få byttet varen, men mange butikker åpner for bytting i romjulen og ut på nyåret. Dette forutsetter som oftest at varen er som ny og i originalinnpakning. Noen gir penger tilbake, men de fleste butikker gir deg en «tilgodelapp» som du kan bruke på andre varer i samme butikk.

Thore

Ferie til gode når året er slutt

Jeg har ikke rukket å ta ut all ferien min i år, hva gjør jeg?

Beate

Svar: Du må ta opp dette med arbeidsgiver. Utgangspunktet er at all ferie skal avvikles i ferieåret. Det er imidlertid adgang til å avtale overføring av ferie. Det er maks tolv dager ferie, av den lovbestemte ferien på 25 virkedager, som kan flyttes til året etter slik som beskrevet i ferielovens paragraf 7 (3).

Avtale om overføring av ferie må gjøres skriftlig. Dersom du har avtale om rett på «den femte ferieuka» kan denne også avtales overført i tillegg til de tolv dagene som beskrevet over. Det er ingen formkrav for avtale om overføring av denne ferien, men vi anbefaler skriftlig avtale av bevisshensyn. Dersom du ikke får lov å overføre ferie må du ta ut ferien i år. Arbeidsgiver har styringsrett på når den skal plasseres, men dere skal forsøke å bli enige først.

Guro

				REPU- BLIKK I AFRIKA	▼	FYLKE SJALU	▼	TYSK HERTUG- TITTEL	DUNKLE	KUNNE
				FOR- FATTER						
				PAKT						
				3+3+3			TV- KANAL			
				FARMEN			VINNER			
				▶						
▼	FRANSK MOTE- KUNST- NER	FINERE	▼	BASKE	RASE	▼	TIGER- STADEN	DEMPET		= SPANIA KAN ALFABET VÆRE
→			↙	HAMLE KAPRE		↘				AV- HENDE
SKOLE										
SYK- DOM										
▶						NORRØN GUD			WISE	
						FLYTT- BAR			FOTO- UTSTYR	
GRUNNE			↓	RESI- DERE			↑	SÆR- PREG		
				FORME				OM		
EN KLEVE- LAND	STRIM- MEL					STOFF				
	MODIG									
▶			OVER- GANG							
			FISK							
1000		OSTE- SORT				AMPERE		DRIFT		AVTA
SKAF- FET		FLATE- MÅL				DYRKER				
▶					PRIMA 10 KM.			LIKE FULLT	RYNKE- STRIM- MEL	TIL- SKUER
								↑	KJEMPE FILTER	
MANNS- NAVN			↘					↑		
				VOND HÅLKE				BLEND- VERKET		
HELLE- BARD										
PÅRØR- ENDE								KRON- EN		
FUTT					STEKE					

MINI KRYSSORD

1	2	3		4	5	6
7			■	8		
9			10		■	
11		■	12		13	
14		15	■			■
16			17			18
	■	19		■	20	
21	22			23		
24			■		■	

Vannrett

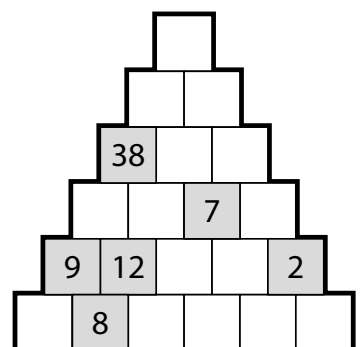
- Guttenavn
- Høytid
- Pikenavn
- Gass
- Raptus
- Karakter
- Rusmiddel
- Folkerekke
- Fase
- Skjoldmø
- Rekker

Loddrett

- Bedrager
- Besøkende
- Jaktbytte
- Pikenavn
- Om
- Razzia
- Sportslig begivenhet
- Fiende
- Flatemål
- Rørlig
- Renomméet
- Er nødt til
- Tresort

TALL PYRAMIDEN

Alle feltene skal fylles med tall. Noen tall er fylt inn på forhånd, og dette utgjør summen av tallene i de to feltene under. Du må sette inn begge tallene i de to tilstøtende feltene for å finne tallet i feltet over, og motsatt, du finner tallet i feltet ved siden av fra tallet i feltet over.

Løsningen på kryssordet i medlemsbladet Parat nummer. 4 – 2017 var: «UTSIKT OVER LYSEFJORDEN». Den heldige vinneren er: Beate Borge, Tromsø. Frist for å sende inn løsning på neste kryssord er: 5. februar 2018.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten som e-post til trygve.bergsland@parat.com eller ordinær post til: Parat, Postboks 9029, Grønland, 0133 Oslo

Husk å merke e-posten/konvolutten «Kryssord 5/2017». Husk også å skrive på ditt eget navn og adresse.

Premie: Elvang Latitude alpaka-pledd av 50 prosent alpakaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Løsning:

Navn:

Adresse:

SUDOKU

9	2		5	4		6		
3	4		6				8	9
6			1	3		5		
		3	7					
		4		6	5	3		8
1	6		4		3	9	5	
4		9	8	7			3	
	3		9	1		7		4
	7		3			8		

Lett

© Bulls

	6			8		3	2	
8	7		6	5				1
				3			8	
5	2		7				6	
7	1			9				
			8			7	1	
					1		5	3
				2	9			
1	3	9						6

Middels

© Bulls

7			5	3		2		
		6	9					
		2			8			
4							8	
			8	7	5			
5			6			7		
							2	
2		3					9	7
9			7			4		8

Vanskelig

© Bulls

V	O	K	S	D	N	A	L	A	T	U	S	L	G	G
E	M	G	I	D	N	E	J	K	S	A	E	T	N	N
R	R	S	B	N	I	L	E	K	M	G	I	O	I	I
E	I	I	A	B	I	I	S	L	N	L	B	F	N	D
R	N	I	A	M	I	V	I	A	B	I	E	S	G	R
E	G	D	F	G	M	N	M	A	N	R	N	Ø	Y	A
I	N	T	L	I	G	E	K	T	M	I	T	R	B	K
R	I	E	E	S	J	E	N	A	E	G	S	P	S	N
R	N	I	M	L	L	K	T	S	N	N	E	O	T	I
A	G	Ø	O	E	S	E	O	G	N	G	N	L	F	F
B	T	S	V	R	I	S	K	I	L	E	S	V	I	L
E	A	E	K	N	E	G	Ø	L	M	A	K	F	R	N
N	R	S	N	N	T	N	S	U	E	K	S	R	D	K
E	E	N	N	I	R	E	R	D	N	U	E	B	A	N

KRYSS OG TVERS

Finn alle ordene. Ordene kan stå vannrett, loddrett eller diagonalt, og kan ofte stå skrevet baklengs.

BARRIEREVE
BENTSEN
BEUNDRERINNE
DRIFTSBYGNING
FERMATE
FINKARDING
LIVSELIKSIR
OLJEMANGEL
OMRINGNING
SAMLINGSMØTE
SAMMENSNEKRA

SKJENDIG
SØRPOL
TILBAKELEVERE
UTALANDSK

PARATS TRENINGSSIDE MED HJERNETRIM

Sender du oss løsningen på alle oppgavene på denne siden, er du med i trekningen av en Elvang Latitude alpaka-pledd av 50 prosent alpakaull, 40 prosent fåreull og 10 prosent mikrofiber. Pleddet er Fair Trade-sertifisert. Målene er 130x200 centimeter (se foto).

Frist for å sende inn løsningen er 5. februar 2018.

Vi trekker én vinner hver gang. Send løsningen til redaksjonen, enten på e-post til trygve.bergslund@parat.com, eller ordinær post til: Parat, postboks 9029 Grønland, 0133 Oslo. Husk å merke e-posten/konvolutten «Hjernetrим 5/2017». Vinneren av hjernetrим i 4/2017 er Patricia Patoka, Oslo.

Ordplunder

Bokstavene i ordet under har blandet seg litt. Kan du finne fram til riktig ord ved å plassere bokstavene i riktig rekkefølge i de hvite feltene?

Den grå teksten på siden gir deg noen hint. Skjul teksten om du ikke vil ha hjelp.

NOEN SMÅ HINT

- Ordet starter med bokstaven A
- Foretaksomhet
- Virketrang

SVAR: AKTIVITET

I T T V T A E I K

FYLL INN ORDET:

--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fordeling av ressurser

Parat er både gjennom YS og direkte, medlem av internasjonale organisasjoner som jobber for arbeidstakere innenfor ulike bransjer og sektorer der vi har medlemmer. Det er flere årsaker til at vi er medlem og betaler kontingent til disse.

Det viktigste er solidaritet og ansvaret vi har for å bidra til at også arbeidstakere i andre deler av verden kan forbedre sine arbeidsvilkår. En mer egoistisk årsak er at vi ved å bidra til så gode vilkår som mulig i andre land, kan motvirke press på vilkårene for arbeidstakere i Norge.

Nylig var jeg med i en YS delegasjon til verdenskongressen i Public Services International (PSI). Over 800 delegater fra hele verden møttes i Genève for å diskutere felles utfordringer og hva vi kan gjøre med disse. Hovedinntrykket fra denne kongressen er at utfordringene for offentlige ansatte og borgerne disse er satt til å hjelpe, er store mange steder i verden. Der Norge er en velferdsstat som bruker både skatteinntekter og inntekter fra naturressurser på velferd, er situasjonen en helt annen i mange andre land. Ikke bare er det lite skatteinntekter som går tilbake til befolkningen i form av offentlige tjenester, men de pengene som går til dette formålet handler ofte i lommene til noen få som følge av korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet.

PSI kongressens hovedtema «Velg folk fremfor profit», er naturlig når vi vet at den nederste halvparten av verdens befolkning eier mindre enn én prosent av den totale rikdommen, mens den rikeste topp ti prosenten eier 89 prosent av alle globale eiendeler.

Brytes tallene enda mer ned fremkommer det at verdens 62 rikeste personer har mer penger enn halvparten av verdens befolkning. Tallenes tale er at de totale ressursene i verden er veldig ulikt fordelt, og det går hardest utover en stadig større andel av verdens befolkning som ikke engang får dekket helt grunnleggende behov.

Problemet er ikke at noen få klarer å skape store verdier, men at disse verdiene ikke blir beskattet på en måte som gjør det mulig å omfordele noe til fellesskapet. Utfordringen står høyt på dagsorden, og Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD) er opptatt av å finne frem til løsninger som gir en bedre fordeling av rikdommen.

En løsning vil kreve internasjonale avtaler om skattelegging, noe som er vanskelig når mange land ønsker å være skatteparadis for de store selskapene. Dette fordi det er lønnsomt både for selskapene og landene som har slike regler. Det er også nødvendig at store institusjoner våger å ta tak i problematikken. EU gjør det. Ikke bare skriver de ut store skatteregninger til de største aktørene som Apple, Amazon, Google og Facebook, men de bruker også domstolene til å forfølge land i Europa som har skatteregler som bryter med fellesskapets interesser.

Verdens utfordringer med å få en mer rettferdig fordeling av ressursene vil ikke løses med enkeltstående tiltak, men alt er bedre enn slik det er i dag. Det vil fortsatt være internasjonalt samarbeid og koordinert skattelovgivning som fører til løsninger. Internasjonal fagbevegelse, som Parat er en del av, spiller en rolle i å bidra til disse endringene.

Hans-Erik Skjæggerud
Hans-Erik Skjæggerud
Leder i Parat

Facebook: facebook.com/HansErikSkj/
Twitter: @Skjaeggerud

Foto: Trygve Bergslund

Parat med egen kleskolleksjon

Parat har valgt ut et lite utvalg kvalitetsklær. Medlemmer og tillitsvalgte kan bestille klærne i parat.shop.idegroup.no og betaler kun vår innkjøpspris.

Parat betyr at vi alltid står klar, uansett når du trenger hjelp. Et enkelt norsk ord som er tydelig i sitt budskap og som har fått Språkrådets pris for nettopp dette.

Fargen er oransje, som gir varme og som signaliserer glede, bevegelse og nytelse. Oransje virker oppløftende og den jager triste tanker på dør. Oransje stimulerer også til aktivitet, nysgjerrighet og kreativitet.

Skalljakke for vår og sommer. Vind- og vannavvisende i dame og herrestørrelse
555 kroner *

Hettgenser i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
379 kroner *

T-shirt i økologisk bomull, leveres i dame og herrestørrelse
149 kroner *

Liten sekk, 17 liter
185 kroner *

Kabinkoffert 37 liter
Lett og solid koffert med fire hjul
1370 kroner *

* Frakt kommer i tillegg.

EL108 | Eldre og legemidler

Mange eldre sliter med håndtering av legemidlene sine. Hvordan kan du bistå dem og hvilke hjelpemidler kan være nyttige for dem?

Lær mer om dette og hvordan du som apotekansatt kan tilpasse veiledningen til eldre kunder.

HJ115 | Hjertesvikt

Rundt 100 000 nordmenn har hjertesvikt. Hva betyr det å ha hjertesvikt og hvilken behandling er anbefalt?

Lær mer om dette, og gode råd til hjertesviktpasienter.

Ønsker du å holde deg faglig oppdatert i hverdagen?

Vi håndplukker kurs til deg, og sender deg anbefalt litteratur og andre godbiter. Meld deg på Faglig påfyll: <http://apokus.no/faglig-paafyll>

Kursene er tilgjengelig for deg i apotekets læringsportal

@apokus_no fb.com/apokus.no apokus.no

